

ŽELEZAR

JESENICE, DNE 4. avgusta 1983

ŠTEVILKA 28 • XXXII

Naš kovinar, svobodno glasilo delavcev KID, je kot predhodnik Železarnja začel izhajati 26. januarja 1937. Železarnja izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajst-dnevnik in od 1. januarja 1962 kot tednik. Glasilo je ob 25-letnici predsednik Tito odlikoval z redom zaslug za narod s srebrno zvezdo. Glavni in odgovorni urednik Joža Vanič. Naslov: Uredništvo Železarnja, SŽ - Železarna Jesenice. Številke internih telefonov: urednik 2618, administracija 2619 in 2621. Tisk: TK Gorenjski tisk, Kranj. Oproščen prometnega davka po pristojnem mnenju štev.: 421/1-72.

OSEBNI DOHODEK IN IZPLAČILA IZ SKLADA SKUPNE PORABE V PRVEM POLLETJU

Na področju osebnega dohodka so po prvem polletju gibanja bolj usklajena, kot so bila v prvem četrtletju in kot v letu 1982. Ta usklajenost se kaže z vidika dogovora o družbenem usmerjanju razporejanja dohodka in z vidika višine osebnega dohodka po temeljnih organizacijah.

Gibanje osebnega dohodka je po vsem z doseženo produktivnostjo in merilih delitve opredeljeno pred- izpolnjevanjem operativnega pro-

OB POLLETNI BILANCI BI MORALA POTEKATI RAZPRAVA TUDI O DOLGOROČNEM PROGRAMU EKONOMSKE STABILIZACIJE

Polletni rezultati poslovanja temeljnih organizacij združenega dela, delovnih skupnosti in delovne organizacije kot celote, ki so ta čas predloženi delavcem v razpravo, morajo biti na eni strani podlaga za oceno uresničevanja temeljnih razvojnih komponent in v družbenih planih postavljenih ciljev, na drugi strani pa prilika, da na osnovi izhodišč dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije, opredelimo naloge, akcije in dejavnosti, ki bodo konkretno zavezovali delavce, samoupravne in poslovodne organe za uresničevanje dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije, ki zahteva korenite spremembe v našem dosedanjem ravnanju in delovanju. Predvsem pa bi morali opredeliti in določiti, kaj moramo opraviti do konca tega leta, da bomo uresničili obveznosti, ki jih ta čas sprejemamo v zvezi s petodstotnim linearnim povečanjem osebnih dohodkov.

Seveda pa sta takšna širina in konkretnost javnih razprav odvisna oziroma pogojena z vsebino polletnih poslovnih poročil, ki jih poslovodni organi predlagajo v javno razpravo. Kljub temu, da slovenski sindikati že dalj časa poudarjajo, da poslovna poročila delavcem morajo povedati, kako se v TOZD, delovnih skupnostih in delovni organizaciji uresničujejo z ustavo in zakonom o združenem delu opredeljene neodtujljive pravice delavcev, da delajo s sredstvi v družbeni lasti, da bi zadovoljili svoje osebne družbene potrebe in da bi kot svobodni in enakopravni z drugimi delavci v združenem delu opravljali s svojim delom, s pogoji in rezultati dela, oziroma da bodo odločali o razširjenosti reprodukciji in sredstvih za njeno financiranje, naša poslovna poročila na to ne dajejo odgovora, čeprav smo te naloge opredelili v srednjeročnem družbenem planu.

Naše polletno poslovno poročilo sicer navaja vse tiste podatke, ki jih zahteva zakon o združenem delu, vendar pa je preveč poudarjen le obseg dohodka in klasični proporciji v delitvi dohodka, nič pa kvalitativni kazalci, ki bi opredeljevali gospodarjenje z družbenim kapitalom — produktivnost dela, ekonomičnost, rentabilnost poslovanja, rezultate varčevanja s surovinami, materiali, energijo in podobno. Tudi komentarji in ocene posameznih kazalcev so nekritični, lahko bi rekli celo preveč lakirani, kriteriji za merjenje produktivnosti dela pa so nepopolni.

Tako iz polletnega poslovnega poročila izhaja, da je bila produktivnost količinsko in vrednostno presežena za pet oziroma 34 %, v primerjavi s prvim polletjem lanskega leta, vendar pa bi ob tem morali tudi navesti, da je bila produktivnost merjenja z blagovno proizvodnjo za 2 % nižja od primerjalnega obdobja, da v pogledu kvalitativnega programa tudi zaradi objektivnih razlogov, nismo dosegli planiranih ciljev in da je produktivnost merjena vrednostno izključno posledica višjih cen naših izdelkov, ne pa boljšega gospodarjenja, čeprav poročilo navaja, da so bili doseženi rezultati posledica predvsem večje intenzivnosti dela, boljše izrabe delovnega časa in organiziranosti dela.

Res je kot navaja poslovno poročilo, da smo dosežene rezultate dosegli s povprečno 65 manj zaposlenimi delavci, ne upošteva pa, da je bila v prvem polletju tudi povprečna odsotnost za 0,63 % manjša, kar pomeni, da je bilo povprečno 40 več prisotnih delavcev na delu. Sicer pa tudi planiran obseg zaposlenih najbrž tudi ni dovolj objektivna osnova za merjenje opravljenega dela.

Tako smo tudi v polletnem poslovnem poročilu osnove in merila za izplačane osebne dohodke utemeljevali skoraj izključno samo z obsegom dohodka in klasičnimi proporciji v delitvi dohodka, ne pa z dinamiko rasti in kvalitativnimi dejavniki, ki bi dokazovali takšno ali drugačno gospodarjenje z družbenim kapitalom. Gibanje osebnega dohodka, v poročilu ni prepričljivo glede na doseženo porast proizvodnje in delovne storilnosti, izvoza na konvertibilno področje, kjer smo pomembno zaostali, znižanja stroškov poslovanja in boljšega izkoriščanja poslovnih sredstev.

V polletnem poslovnem poročilu je, na primer, navedeno, da nam je ustvarjeni dohodek dovojeval za letošnjih šest mesecev 25,35 % več sredstev za osebne dohodke kot v lanskem prvem polletju. V istem poročilu pa je navedeno, da povišanje celotnega prihodka odpade na povišane cene proizvodov, kar zadeva v opredelitev v resoluciji o politiki družbenogospodarskega razvoja SR Slovenije v letu 1983, ki navaja, da »povečanje dohodka, ki ne izhaja iz raznih rezultatov v proizvodnji, ampak je izključno posledica višjih cen oziroma prevrednotenja zalog, ne sme biti osnova za nominalno povečanje osebnih dohodkov«.

S temi nekaterimi neprepričljivimi in lakiranimi ocenami in komentarji smo dali kaj slabo podlago za skrbno in temeljito analizo položaja sleherne temeljne organizacije in delovne skupnosti, ki mora zamenjati splošne ocene o nezadostni zasledenosti zmogljivosti, oziroma izkoriščenosti delovnih naprav in delovnega časa, z oceno dela vsakega stroja, vsakega delavca, vsakega oddelka, temeljne organizacije ..., s konkretno oceno družbenoekonomskega položaja delavcev in podobno, kar naj bi bila osnova dolgoročne stabilizacijske usmeritve, ki je ne smemo več odlašati na jutri.

JAVNA RAZPRAVA O DELOVNEM ČASU

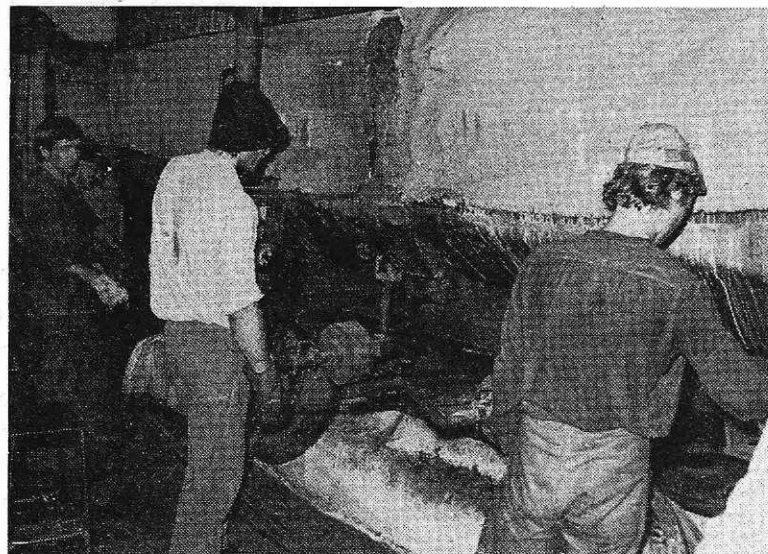
Delovna grupa za pripravo predloga za začetek delovnega časa, ki jo je aprila letos imenoval delavski svet Železarnje, je te dni prek centra za proučevanje samoupravljanja in informiranje poslala v TOZD in delovne skupnosti v razpravo predlog za pričetek dela v zimskem in letnem času v Železarni.

(Nadaljevanje na 2. strani)

grama proizvodnje. V primerjavi s preteklim letom je bila skupna proizvodnja v letošnjem prvem polletju večja, dosežena pa je bila z manjšim številom delavcev in manjšim obsegom učinkovitega delovnega časa na delavca. Ker v tem času ni bila aktivirana nobena večja naložba, moramo rezultat pripisati predvsem večji intenzivnosti dela, boljši izrabi delovnega časa in organiziranosti dela.

Produktivnost, merjena s kilogrami skupne proizvodnje na efektivno uro, se je povečala za 6 %. Boljša produktivnost je bila pogoj in osnova za izplačevanje relativno visokih osebnih dohodkov po vseh merljivih kriterijih nagrajevanja, zlasti pa po dodatnih merilih in spodbujanju nadpovprečnih rezultatov. Istočasno

(Nadaljevanje na 2. strani)

Sodelavci — livarji v konti-livu (foto S. Kokalj)

S SKUPNIMI MOČMI BOMO ZMOGLI OBVLADATI PROBLEME NA GOSPODARSKEM PODROČJU

V ponedeljek, 1. avgusta je bila slavnostna seja vseh treh zborov Skupščine občine Jesenice, kateri so prisostvovali tudi številni gostje, med drugimi tudi delegaciji iz pobratenih občin Valjevo in Trbovlje. Ob tej priliki so podelili letošnja občinska priznanja »1. avgust« in posebna priznanja medobčinskega sveta ZZB NOV za Gorenjsko. Krajši recital pesmi Miha Klina in Otona Župančiča je izvajal poklicni gledališki igralec Miha Baloh. Slavnostni govornik je bil predsednik Skupščine občine Franc Brelih, ki je v svojem govoru dejal:

»Mineva že drugo leto aktivnosti v tem mandatu, v mandatu v katerem se srečujemo z mnogimi preizkušnjami in naporji da postopno odpravo neusklajenosti, do katerih smo prišli v našem gospodarskem in družbenem življenju.

Kljub veliki pripravljenosti za spreminjanje negativnih odnosov,

pa pri svojem delu potrebujemo občasne spodbude, ki nam pomagajo prebroditi dvome in nam dajo moč za še bolj prizadevno premagovanje nastalih težav.

Tako spodbudo lahko črpamo v zgodnjih NOB in prav praznovanje občinjskega praznika je čas, ko ponovno oživijo spomini na bogato re-

volucionarno preteklost in čutimo še večjo odgovornost za izvajanje sprejetih nalog.

»Težko nam je, toda kdaj nam je bilo lahko« je ob neki priliki dejal tovariš Tito. Če se tega zavedamo, je vsako omahovanje odveč. Pri oživiljanju dogodkov izpred štirih desetletij razmišljamo, kakšne notranje borbe so bile potrebne, da je človek premagal samega sebe, da je ugotovil, da ni perspektive za slovenski narod, ki bi bil ujet med fašistične lovke, temveč, da je edina prava pot poziv k enotnosti, k organizirani borbi in vseljudskemu uporu, ki bo vodil do končne osvoboditve. Najtežje odločitve so bile potrebne takrat, ko je človek ugotovil, da organiziran upor ne pomeni osebnega udobja, temveč odrekanje in požrtvovalnost, junaško dokazovanje tovarištva, skrajno človečnost in stalno potrjevanje ljubezni do sočloveka.

(Nadaljevanje na 6. strani)

RAZGOVOR O SANACIJI NAŠE ŽELEZARNE

Predstavniki SOZD Slovenske železarnje so se v četrtek, 28. julija s člani izvršnega sveta in predsednikom Janezom Zemljaričem ter s predstavniki Ljubljanske banke — združene banke, samoupravne interesne skupnosti za ekonomske odnose s tujino in republiško komisijo za ocenjevanje investicij pogovarjali o nadaljevanju priprav za sanacijo proizvodnje surovega jekla v železarni Jesenice, to je nadomestitev Siemens Martinovih peči z elektrojeklarno, je sporočil republiški komite za informiranje.

Informacija nadalje pravi, da so v pogovoru ugotovili, da priprave dobro potekajo. Sanacija jeseniške železarnje je načrtovana v konceptu dolgoročnega razvoja črne metalurgije Jugoslavije, samoupravni sporazum slovenskih železarn o združevanju dela in sredstev za razvoj črne metalurgije, v katerem ima gradnja jeseniške elektrojeklarne prednost, pa je podpisalo prek 90 odstotkov udeležencev. Oblikovan je bančni konzorcij za financiranje gradnje elektrojeklarne, dosežen pa je tudi sporazum o višini prispevka za izdajo energetskega soglasja.

Na sestanku so se dogovorili o aktivnostih glede najemanja tujih

kreditov, uvoza nujno potrebne opreme in za zagotovitev celotnih investicijskih sredstev ter o dinamiki izvajanja investicije glede na sedanje materialne možnosti.

Te aktivnosti, so nam poudarili naši udeleženci na tem razgovoru pomenijo še večjo in stalno aktivnost odgovornih delavcev v naši železarni in SOZD Slovenske železarnje. Kljub dopustniškemu času bo potrebno od ustreznih institucij čim prej pridobiti potrebna mnenja, soglasja in dovoljenja. Naši sodelavci, ki delujejo na tem projektu ocenjujejo, da so ta čas najbolj pomembne naslednje aktivnosti:

(Nadaljevanje na 2. strani)

ANALIZA DOSEŽENE REALIZACIJE V ŽELEZARNI V PRVEM POLLETJU

Z namenom, da ugotovimo rezultate prodaje v prvem polletju letošnjega leta, smo s pomočjo metode izračuna agregatskih indeksov prodaje na oddelku za ekonomske analize in planiranje in v sodelovanju z elektronskim računskim centrom izdelali analizo vpliva prodajne strukture, cene in količine na doseženo realizacijo.

Primerjava doseženih rezultatov v prvem polletju letošnjega leta s planom za to obdobje nam je pokazala, da smo v primerjavi z rezultati, ki nam jih je dala analiza prvega tro-mesečja, naredili korak naprej pri izboljšanju asortimenta, saj smo se še bolj približali načrtovanemu, izboljšala se je prodajna cena naših izdelkov in preseгла planirano višino, žal pa se je količinski zaostanek povečal. Tako na nivoju Železarnje lahko ugotovimo, da je zaostanek v realizaciji za planom v višini 16,5 % odraz nedoseganja načrtovane količine, kjer zaostajamo za 15 %, struktura prodaje je slabša le za 2,6 %, medtem ko je prodajna cena boljša kot smo načrtovali in to za 1 %.

Pregled rezultatov po posameznih TOZD nam kaže, da količinsko zaostajajo za planom prodaje vse TOZD, pri prodajni ceni pa je večina TOZD dosegla ali preseгла načrtovano višino, večji zaostanki so le v TOZD Profilarna in Vratni podboji. Prav tako je tudi pri asortimentu, kjer so zaostali za planom le v TOZD Valjarna bluming štekel, Valjarna debele pločevine in Hladna valjarna Bela. Višjo realizacijo kot je predvideval družbeni načrt, so v šestih mesecih letos dosegli le v TOZD Valjarna žice in profilov ter Jeklovlek, vse ostale TOZD pa imajo realizacijo nižjo od planirane.

(Nadaljevanje na 2. strani)

PLAVŽARJI EDINI IZPOLNILI MESEČNI PLAN

Po prvih podatkih, ki izkazujejo dosežene delovne rezultate v mesecu juliju, je v Železarni edino TOZD Plavž izpolnil mesečni družbeni načrt, pri vseh ostalih kazalcih pa smo zaostali za načrtovanimi količinami.

Delavci v TOZD PLAVŽ so v juliju izdelali 15.305,8 tone grodla, kar je natančno toliko, kot je bilo predvideno z mesečnim družbenim načrtom, ki je bil enak operativnemu programu.

Le za 2,2 % pa so za mesečnim družbenim načrtom zaostali delavci v TOZD JEKLARNA, ki so izdelali 37.956 ton surovega jekla.

Oba rezultata pa sta prav gotovo spoštovanja vredna, še posebno, če upoštevamo nenavadno vroč julij, kar običajno vpliva na manjšo delovno storilnost.

V juliju smo dosegli 115.216,9 tone skupne proizvodnje in za družbenim načrtom zaostali 7,3 %, za nekoliko zmanjšanim operativnim programom pa sedem odstotkov.

Slabše smo se izkazali pri proizvodnji za prodajo, saj je bilo narejenih le 26.750,6 tone izdelkov, kar je 22,2 % manj, kot smo predvidevali z družbenim načrtom in 10,5 % manj, kot je predvideval precej zmanjšani operativni program.

Natančne podatke o dosežkih v posameznih TOZD v preteklem mesecu bomo s komentarjem objavili v prihodnji številki.

OSEBNI DOHODEK IN IZPLAČILA IZ SKLADA SKUPNE PORABE V PRVEM POLLETJU

(Nadaljevanje s 1. strani)

pa je rast produktivnosti pomembno vplivala na usklajenost razporejanja dohodka z družbenimi usmeritvami. Vsak odstotek rasti produktivnosti daje možnost rasti osebnega dohodka za 3 % — seveda ob zadostni višini dohodka.

Dohodek nam je dovoljeval za letošnjih šest mesecev 25,35 % več sredstev za osebne dohodke kot za lansko prvo polletje. Dejansko izplačilo v letošnjem prvem polletju je bilo večje za 25,65 %. V prvem četrtletju smo po merilih dogovora izplačali kar 15 % preveč osebnega dohodka, po rezultatu polletja pa smo praktično v delitvenih razmerjih usklajeni z dogovorom. Pri tem je pomembno, da izkazujejo napredek predvsem avditivni kazalci gospodarjenja (produktivnost, ekonomičnost, rentabilnost), kar nam zagotavlja, da ob dobrem delu tudi v drugem polletju dogovorjenih usmeritev ne bomo kršili.

Od začetka leta se uporabljajo v vseh temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih dodatni kriteriji delitve osebnega dohodka, ki spodbujajo doseganje nadpovprečnih rezultatov. S tem je zagotovljen enotnejši start v pridobivanju sredstev osebnega dohodka kot v preteklem letu, ko so se dodatni kriteriji postopno uveljavljali. Dodatni kriteriji omogočajo večjo vzporednost višine osebnega dohodka z doseženimi proizvodnimi rezultatom oziroma vloženim delom in s tem učinkovito spodbujajo doseganje čimboljšnjih skupnih delovnih rezultatov na ravni temeljnih organizacij in delovne organizacije. Njihova uvedba predstavlja prehodno obdobje do uveljavitve odnosov oblikovanja osebnega dohodka po osnovah in merilih samoupravnega sporazuma o razporejanju čistega dohodka.

Uvedba dodatnih kriterijev je povzročila znaten premik v strukturi izplačanega osebnega dohodka. Gre za spremembo v izplačilu osebnega dohodka za opravljeno delo. Delež osebnega dohodka iz osnove se je zmanjšal za 2,9 %, za 1,3 % je manjši delež dodatkov, povečala pa se je udeležba osebnega dohodka po merilih učinkovitosti za 4,4 %. Prav to povečanje pomeni stopnjo bliže k deli-

tvi po delu in rezultatih dela, saj gre v tem delu osebnega dohodka za dejansko vzporednost z nihanjem proizvodnega rezultata.

Razmerje med osebnim dohodkom za opravljeno delo in nadomestili osebnega dohodka za odsotnost

je ostalo nespremenjeno. Ohranitev enakega razmerja pomeni pozitiven trend v smeri manjše bremenitve celotnega osebnega dohodka, glede na to, da je obseg efektivnega delovnega časa bistveno manjši kot v prvem polletju v letu 1982.

IZPLAČILA OSEBNIH DOHODKOV IN DRUGIH OSEBNIH PREJEMKOV V PRVEM POLLETJU

Vrsta pokazatelja	I.—VI. 1982	I.—VI. 1983	Indeks
1. Celotni neto OD	533.169.139	653.598.920	122,6
2. Osebnih prejemki iz sklada SP	30.180.795	35.338.495	117,1
a) regresi za dopust	21.392.875	25.431.460	118,8
b) jubilejne nagrade	5.392.850	5.415.820	100,4
c) odpravnine	3.395.070	4.491.215	132,3
3. Skupaj (1+2)	563.349.934	688.937.415	122,3
4. Vsklajirane ure	6.945.057	6.799.594	97,9
5. Štev. zap. na podlagi ur	6.360	6.227	97,9
6. Povprečno število zaposlenih	6.383	6.320	99,0
7. Mesečni neto OD na 182 ur	13.972	17.494	125,2
8. Mesečni neto OD na delavca	13.922	17.236	123,8
9. Povprečni neto osebni prejemki iz SSP na del./na mesec	788	932	118,3
10. Skupni prejemki na del. (8+9)	14.710	18.168	123,5

OSEBNI DOHODEK V TOZD IN DELOVNIH SKUPNOSTIH

TOZD — DSSS	Plan OD za l. 1983		Izplačani OD od I.—VI.		Indeksi		
	neto din na delavca	vsota bruto v 000 din	neto din na delavca	vsota bruto v 000 din	4:2	5:3	I.—VI. na del. 83:82
1	2	3	4	5	6	7	8
Plavž	17.574	66.987	18.251	33.911	103,9	50,6	114,1
Jeklarna	18.392	216.337	21.154	122.187	115,0	56,5	119,8
Livarna	17.126	24.680	19.279	13.552	112,6	54,9	133,3
Valj. blum.-štekel	16.296	106.447	17.151	53.539	105,2	50,3	129,6
Valj. žice	16.297	46.814	17.385	24.224	106,7	51,7	121,2
Valj. deb. pločevine	14.983	43.318	15.848	21.808	105,8	50,3	128,8
HV Bela	16.371	76.812	17.180	39.098	104,9	50,9	131,2
HV Jesenice	15.819	59.569	16.268	29.978	102,8	50,3	123,4
Žičarna	15.146	67.057	15.195	32.187	100,3	48,0	122,5
Profilarna	15.837	18.819	14.610	8.304	92,3	44,1	123,9
Vratni podboji	14.649	13.697	13.412	6.287	91,6	45,9	125,3
Jeklovlek	15.505	40.196	16.209	20.076	104,5	49,9	130,5
Elektrode	12.741	54.064	14.292	29.879	112,2	53,3	130,1
Želbljarna	13.547	19.899	14.684	10.677	108,4	53,7	126,0
Strojne delavnice	14.767	84.152	15.814	43.112	107,1	51,2	124,5
Remontne delav.	16.806	142.460	17.660	73.345	105,1	51,5	121,0
Vzdrževanje	17.967	167.070	18.328	84.092	102,0	50,3	117,5
Energetika	17.004	70.632	17.777	36.686	104,5	51,9	125,0
Transport	15.428	97.012	16.242	49.988	105,3	51,5	122,6
KO-FI	17.042	79.426	17.062	40.290	100,1	50,7	125,6
KSI	15.698	92.335	15.624	46.835	99,5	50,7	125,3
EK TKR NG	18.018	145.667	18.546	75.324	102,9	51,7	128,5
Družb. prehrana	12.111	34.529	12.637	17.693	104,3	51,2	127,0
Železarna	16.365	1.765.602	17.235	913.072	105,3	51,7	123,9

JAVNA RAZPRAVA O DELOVNEM ČASU

(Nadaljevanje s 1. strani)

Delovna grupa je na osnovi smernic, številnih mnenj in pripomb, raziskav in analiz pripravila tri različne predloge glede pričetka delovnega časa v Železarni. Pri tem navaja, da kljub številnim gradivom, ki jih je uporabila, ni mogla upoštevati tudi rezultatov o izkoriščenosti delovnih naprav, produktivnosti dela, morebitne prihranke energije in podobno, ker glede na gospodarsko situacijo ni imela nekaterih realnih podatkov. Pri tem je seveda treba upoštevati kratek čas spreminjanja delovnega časa, nenormalne zastojne in ponanjanje vložnega materiala, kar moti normalen delovni ritem.

Na osnovi stališč komisije za samoupravljanje in gospodarjenje pri izvršnem odboru konference osnovnih organizacij Železarne in poslovodnega odbora Železarne delovna grupa predlaga, da bi osvojili prvo različico, ki se glasi:

»V sistemu neprekinjenega oziroma prekinjenega delovnega časa v trajanju po osem ur na dan neprekinjeno, se z delom začne ob 6., 14. in 22. uri.

V sistemu deljenega delovnega časa po osem ur na dan pretrgano se z

delom prične ob 6., 10., 14. in 18. uri, oziroma je delovni dan od 7. do 14. ure, v ponedeljkih in sredo pa od 16. do 19.30, če delavski svet ne določi drugače.

V sistemu premakljivega delovnega časa po osem ur na dan nepretrgano, je obvezna prisotnost na delu od 8. do 13. ure, oziroma od 15. do 20. ure, če delavski svet ne določi drugače.

Ta različica pomeni epoten začetek dela za vse delavce Železarne v zimskem in letnem času od 6., 14. in 22. uri. Ta različica določa pričetek delovnega časa, ki je veljal pred uvedbo tako imenovanega poletnega delovnega časa in ti pričetki, ki veljajo že več let, so že preizkušeni in so opredeljeni tudi v vseh naših veljavnih samoupravnih splošnih aktih. Pri tem predlogu pa so bila upoštevana predvsem mnenja delavcev, ki so razvidna iz zapisnikov sestankov samoupravnih delovnih skupin in mnenjske analize o vplivu delovnega časa na življenje in delo delavcev.

Delovna grupa navaja v svojem predlogu, da je proučila tudi možnost, da bi delavci, ki delajo na eno izmeno, pričeli z delom ob 7. uri, ven-

dar je prišla do zaključka, da je zaradi organizacije prevoza, nemogoče ponoviti prevoze v eni uri (razen delavcev, ki so vezani na lokalni prevoz). Mogoče pa je prevoze ponoviti v presledku dveh ur, vendar pa se s tem povečajo stroški prevoza za 28.082.700,00 din letno računano po sedaj veljavnih cenah. Pa tej različici bi morali tudi urediti dodatne zmožljivosti v TOZD Družbena prehrana in v vzgojnovarstvenih organizacijah.

V svojem predlogu delovna grupa tudi navaja, da bi TOZD in delovne skupnosti morale vsaka zase določiti tiste delavce, skupine in oddelke, ki bi pričeli z delom ob 8. uri in njihovo delo ni neposredno vezano na tehnološki proces, oziroma njihovo delo ni odvisno od tehnološkega procesa, bi pa na ta način povečali produktivnost njihovega dela. Ugotavlja tudi, da so možne še druge oblike delovnega časa za povečanje produktivnosti dela, kot so:

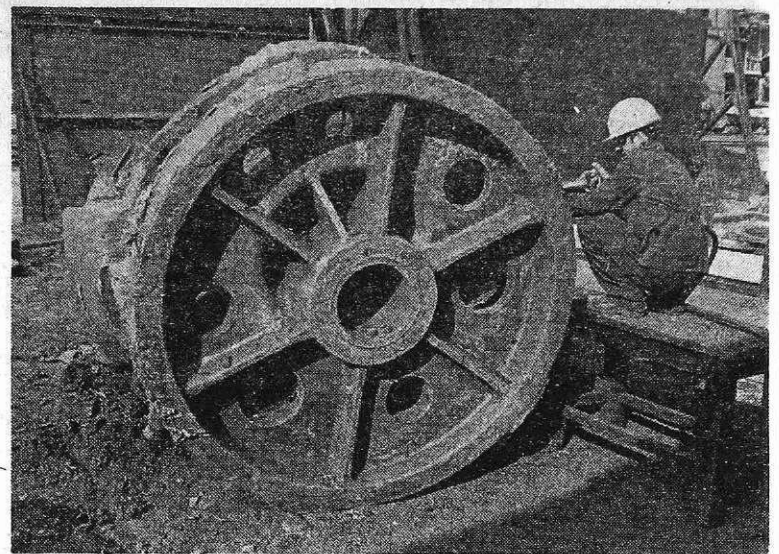
— razširitev premakljivega delovnega časa za tiste delavce, ki so vezani na dežurstvo ali na poseben delovni čas glede na naravo njihovega dela,

— prerazporeditev delovnega časa za tiste delavce, ki imajo intervalna dela (obračun OD, občasne ustavitve del in premostitve na druga dela, opravljanje kampanjskih del, izdelava periodičnih obračunov in podobno.

Pri tem pripominjajo, da bodo v Železarni v kratkem pokrita vsa področja v TOZD in delovnih skupnostih s kontrolnimi žigosnimi urami, s katerimi bo mogoče kontrolirati prisotnost na delu vsakega delavca. Sedaj je v obratovanju že 65 kontrolnih ur, 23 ur pa še čaka na montažo. S tem bodo tudi dani pogoji za kontrolo prisotnosti na delu delavcev, ki naj bi delali v predlaganih oblikah delovnega časa.

Sprejeta oblika delovnega časa bi začela veljati 25. septembra, ko bo mo spet premaknili urne kazalce.

Tako v predlogu kot navodilu centra za proučevanje samoupravljanja in informiranje ni poudarjeno, da se morajo o predlaganih različicah opredeliti delavci v TOZD in delovnih skupnostih, kajti opredeljevanje pogojev svojega dela je njihova neodtujljiva pravica in dolžnost. Zato odločitve ne bi smeli prepustiti samo delavskim svetom.

Čiščenje odlitka v sivi livarna (foto S. Kokalj)

RAZGOVOR O SANACIJI NAŠE ŽELEZARNE

(Nadaljevanje s 1. strani)

1. Pridobitev dovoljenja za uvoz opreme. V ta prizadevanja se intenzivno vključuje republiški izvršni svet, ki bo to urejeval na zveznem izvršnem svetu. Po sedaj veljavnih predpisih je namreč v letih 1983 in 1984 mogoče uvoziti opremo za zelo redka področja gospodarstva. Ker gre pri naši naložbi za sanacijo jeklarne, oziroma nadomestitev zastarele opreme in ker bo kritični uvoz opreme šele konec leta 1984 oziroma v letu 1985, obstajajo dovolj realne možnosti, da dovoljenje za uvoz dobimo.

2. Dobiti prioritarno pismo od Narodne banke Jugoslavije. Tudi v to aktivnost se vključuje republiški izvršni svet in Ljubljanska banka. Poiskati bo treba možnost, da dobimo to pismo še pred pridobitvijo dovoljenja za uvoz opreme, da bi lahko naprej urejali kredit za uvoz opreme.

3. Dobiti pozitivno mnenje republiške komisije za oceno investicij. Komisija je že dvakrat dala oceno, v kateri je ugotavljala še razne pomanjkljivosti. V zadnjem mesecu je Institut za ekonomiko investicij pri Ljubljanski banki dal novo oceno investicijskega programa jeklarne 2 — prva faza. Ocena je zelo obširna, vendar ne daje jasnega zaključka o primernosti naložbe. Tako ocena pa bo temeljna osnova za republiško komisijo. Zato bo potrebna velika aktivnost sodelavcev Železarne in SOZD Slovenske železarnice, da bo komisija dobila še potrebne doku-

mente in informacije, da bo lahko izdala pozitivno mnenje o družbeno-ekonomski upravičenosti naložbe.

Navedene tri aktivnosti so trenutno najpomembnejše. Na že omenjenem razgovoru so menili, da to mora biti urejeno do letošnjega septembra. Glede na težavnost in zapletenost problematike, pravijo naši sodelavci, bo ta cilj zelo težko doseči.

Ne glede na vse to, pa delavci v Železarni, ki delajo na tem projektu, nadaljujejo vse pripravljene aktivnosti za pričetek gradnje. Tako so že vložili zahteve za pridobitev celotnih gradbenih dovoljenj, v katerih v dokumentih manjka le še potrdilo o zagotovitvi sredstev za naložbo. Nadaljujejo tudi z zbiranjem ponudb za razna dela in dobave, ki so predvidene kot prve aktivnosti pri gradnji.

Zelo pomembna aktivnost, ki je že zaključena, je dosežen dogovor z Elektro gospodarstvom Slovenije in našo Železarno glede plačila energijskega prispevka za priklop oziroma zagotovitev potrebne elektroenergije. Po pogodbi, ki je pripravljena za podpis, bo Elektro gospodarstvo Slovenije zagotovilo Železarni 47 megawattov priključne moči, Železarna pa bo za to plačala 1,1 milijarde dinarjev. Ostali členi v pogodbi opredeljujejo tudi medsebojne obveznosti, če Železarna ne bi potrebovala priključne moči.

Po vsem tem lahko ugotovimo, da je bil v zadnjem času narejen premik, oziroma da smo bliže pričetku gradnje jeklarne 2. Še vedno pa manjka nekaj glavnih odločitev, ki bodo omogočile začetek gradnje.

ANALIZA DOSEŽENE REALIZACIJE V ŽELEZARNI V PRVEM POLLETJU

(Nadaljevanje s 1. strani)

Primerjave letošnjih polletnih rezultatov z rezultati lanskega prvega polletja pa nam kažejo, da smo letos dosegli višjo realizacijo, kar je odraz izboljšanja strukture prodaje ter prodajne cene, medtem ko je količina prodaje letos nižja.

Enako lahko ugotovimo za posamezne TOZD, kjer smo povsod pressegli lanskoletno polletno realizacijo, izboljšali strukturo prodaje in dosegli višjo prodajno ceno. Večjo količino prodaje kot v lanskem polletju pa so dosegli le v TOZD Jeklovlek, v vseh ostalih TOZD pa po količini zastajajo.

Omejitve pri izdelavi analize so pri TOZD Livarna, katere nismo mogli upoštevati pri izračunu zaradi specifičnosti njene proizvodnje. V TOZD Vratni podboji je izdelana le primerjava izvrševanja s planom zaradi neusklajenosti v nomenklturnih grupah v preteklem obdobju, kar pa je bilo odpravljeno z le-

tošnjim letom. V TOZD Elektrode pa smo iz analize izključili ognjevdzorni material, zaradi negativnih vplivov na doseženo strukturo prodaje in prodajno ceno.

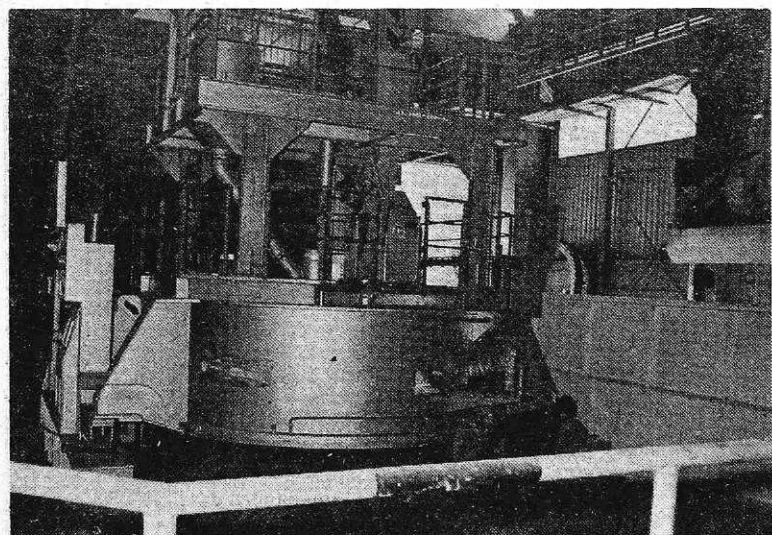
Navedeni rezultati nam kažejo, da prav tako kot smo ugotovili iz rezultatov letošnjega prvega tromesečja, namreč da lahko rečemo, da smo na dobri poti k uresničitvi zastavljenih ciljev, saj smo se še bolj približali načrtovanemu asortimentu kot smo bili v treh mesecih, planirano prodajno ceno smo pressegli pri večini izdelkov, žal pa so je razkorak med načrtovano in doseženo količino še povečal. Iz tega lahko zaključimo, da smo glede kakovosti prodanih izdelkov dosegli zastavljene cilje, vse napore pa bomo morali usmeriti v povečanje prodajne količine, kar bi nam precej izboljšalo poslovne rezultate.

Podrobnejši rezultati analize po posameznih TOZD so razvidni iz razpredelnice.

S.

PRIMERJAVA POLLETNE REALIZACIJE S POLLETNIM PLANOM

TOZD	Indeks realizacije	Indeks strukture	Indeks cene	Indeks količine
Valj. bluming-štekel	82,0	93,8	106,7	81,9
Valj. žice in profilov	103,5	117,2	104,7	84,4
Valj. debele pločevine	91,7	94,4	103,7	93,6
HV Bela	64,2	91,0	95,0	74,3
HV Jesenice	98,0	98,4	115,7	86,1
Žičarna	89,4	99,8	99,1	90,3
Profilarna	74,9	105,4	85,5	83,0
Vratni podboji	79,3	115,2	77,6	88,8
Jeklovlek	101,9	104,3	99,2	98,5
Elektrode	95,6	102,7	103,3	90,1
Želbljarna	87,0	98,3	95,4	92,7
Železarna	83,5	97,4	100,7	85,1

Del vakumske naprave (foto S. Kokalj)

KADROVSKA DEJAVNOST IN PROBLEMATIKA V PRVEM POLLETJU

»V skladu s planom nalog smo izvajali kadrovske aktivnosti v okviru dejanskih možnosti, katere so pogojevali kadrovske viri, proizvodna problematika in gospodarska situacija,« navajajo v uvodu svojega polletnega poročila delavci kadrovskega sektorja naše železarnice, iz katerega povzemamo to informacijo.

Zadnji dan junija je bilo v TOZD in delovnih skupnostih naše železarnice zaposlenih 6.322 delavcev in delavcev ali 52 manj, kot v enakem obdobju lani, povprečno pa je bilo v tem času zaposlenih 6.346 delavcev in delavcev, oziroma 65 manj kot povprečno v prvem polletju lani, do dogovorjenega poprečnega števila zaposlenih pa je v prvem polletju manjkalo 87 delavcev. V tem času je delovno razmerje sklenilo 364 delavcev in delavcev (prvo polletje 1982 365), prekinilo pa 397 (429). Kadrovske viri, navajajo poročilo, so omejeni na delavce iz jeniške občine in bližnje okolice.

Med vzroki za prekinitev delovnega razmerja so na prvem mestu disciplinske odpovedi, ki jih je bilo 108 ali 20 manj, kot v enakem času lani, sledijo odhodi v JLA — 87 (103), lastne odpovedi — 78 (prvo poll. 1982 91), starostne upokojitve — 76 (69), invalidske upokojitve — 25 (28), zaradi smrti — 12 (6), potek pogodbe — 8 (4) in odhod na poklicno rehabilitacijo — 3 (-). Med TOZD in delovnimi skupnostmi pa je bilo 77 prestopov ali devet več kot v prvem polletju leta 1982.

Skupna odsotnost z dela je znašala 15,77 %, kar je 0,63 % manj, kot v šestih mesecih lani, še vedno pa to pomeni povprečno dnevno odsotnost 1.000 delavcev. Bolezenska odsotnost je predstavljala 7,59 %, kar je 0,31 % manj, kot v prvem polletju lanskega leta, pa tudi vse vrste ostale odsotnosti so se nekoliko zmanjšale, razen izredno plačana odsotnost, ki se je povečala za 0,02 %.

Čista fluktuacija je bila v prvem polletju 2,9 % v odnosu na celotno število zaposlenih in je v primerjavi s istim obdobjem lani za 0,5 % nižja. Največ fluktuantov je bilo v TOZD: Valjarna bluming štel — 8,7 % (lani 7,2 %), Valjarna žice in profilov — 5,9 % (6,9 %), Hladna valjarna Bela — 5,8 % (6,9 %), Plavž — 5,3 % (5,0 %) in Jeklarna — 4,4 % (4,9 %). V ostalih TOZD je bila čista fluktuacija pod tremi odstotki. Med fluktuanti se je povečalo število delavcev z dokončano osnovno šolo.

337 ZAHTEVKOV ZA VODENJE POSTOPKA

Kakor smo že poročali, je skupna disciplinska komisija TOZD in delovnih skupnosti naše železarnice v prvem polletju prejela 337 zahtevkov za vodenje postopka proti delavcem. Največkrat je bila kršena delovna obveznost z neopravičenimi izostanki z dela (172 primerov) in neizpolnjevanjem, malomarnim in nevestnim opravljanjem delovnih in drugih obveznosti (42).

Na 41 obravnavah je bil največkrat izrečen ukrep prenehanja delovnega razmerja (99), javni opomin (68), prenehanje delovnega razmerja pogojno za šest mesecev (38) in 12 mesecev (32).

Delo skupne disciplinske komisije je bilo oteženo zaradi nepopolnih opisov kršilcev delovnih obveznosti ter težav pri vročanju dokumentacije.

293 REDNIH ŠTUDENTOV

V tem šolskem letu Železarna študentov 293 rednih študentov, in sicer 42 na višjih in visokih šolah, 64 na štiri letnih srednjih, 125 na triletnih srednjih in 62 na dvoletnih srednjih šolah. Študentov ob delu je na vseh vrstah št. 50 in iz dela na srednji šoli dva delavca.

Izven delovne organizacije je bilo v prvem polletju izvedenih 60 izobraževalnih akcij, katerih se je udeležilo 131 delavcev TOZD in delovnih skupnosti, kar je več kot v enakem obdobju lani (122). Povečanje gre predvsem na račun izobraževanja

jeklarjev in vzdrževalcev v inozemstvu.

Kadrovske viri pa je skupaj z ŽIC izvedel 21 izobraževalnih akcij, katerih se je udeležilo 855 delavcev, poleg tega pa je za varno in pravilno opravljanje začelnega dela opravilo izpite 368 delavcev.

Na deset in petnajst dnevno proizvodno delo je bilo v prvem polletju sprejetih 183 učencev srednjega usmerjenega izobraževanja, šest dijakov in študentov pa na širitedensko obvezno prakso.

V času poročanja je bilo zaposlenih 26 pripravnikov, strokovni izpit pa je uspešno opravilo 18 pripravnikov.

MANJ POŠKODOVANIH OB VEČJEM IZPADU DNI

V prvem polletju se je v Železarni poškodovalo 266 delavcev, oziroma šest manj kot lani, vendar pa je bil zaradi tega izpad delovnih dni večji kot lani v istem obdobju.

Največje zmanjšanje poškodb pri delu so imeli v TOZD Hladna valjarna Bela (za 12), TOZD Valjarna bluming štel (za 8) in TOZD Strojne delavnice ter Jeklovlek (za sedem). Največji porast poškodb pa je bil v TOZD Vzdrževanje (za 6) ter v TOZD Transport, Remontne delavnice in Valjarna žice in profilov (za 5). Nobena poškodba se v letošnjem prvem polletju ni končala s smrtnim izidom.

Najbolj pogosti vzroki poškodb so neurejena delovna mesta (utesnenost, nered), pomankanje delovnih izkušenj, slaba organizacija dela in podobno.

ZDRAVSTVENA IN SOCIALNA DEJAVNOST

Skupna bolezenska odsotnost se je v Železarni kot celoti, v primerjavi z enakim obdobjem lani, zmanjšala za 0,31 %. V primerjavi s povprečno skupno bolezensko odsotnostjo v Železarni (7,59 %), so največji staleži imele TOZD Željarna (12,6 %), Elektrode (11,8 %) in Vratni podboji (11,7 %).

V tem času je bilo zaradi bolezenske odsotnosti izplačanih nadomestil osebnih dohodkov (v letošnjem letu so nadomestila valorizirali) za odsotnost do 30 dni iz sredstev Železarnice 22.940.477 din (prvo polletje 1982 19.937.381 din), nad 30 dni iz sredstev zdravstvene skupnosti

10.228.010 din (7.937.687 din), iz sredstev skupnosti otroškega varstva pa 3.095.358 din (prvo polletje 1982 2.690.503 din). Skupaj je to znašala 36.263.845 din (prvo poll. 1982 30.565.571 din).

Na fizioterapiji so v prvem polletju nudili usluge 381 delavcem in opravili 10.650 storitev ali 1322 več kot v istem času lani.

Na odseku za zdravstveno preventivo so skupaj z dispanzerjem za medicinske preglede pregledali 1.555 delavcev (preventiva, sprejem in delo v počitnicah) in plačali obratni ambulantni za njene storitve 3.301.125,60 din. Za druge delovne organizacije pa so opravili preglede v vrednosti 450.414,00 din.

V ŽELEZARNI ZAPOSLENIH 497 INVALIDOV

Invalidska komisija je v prvem polletju ocenila 87 delavcev TOZD in delovnih skupnosti. V Železarni je skupaj zaposlenih 497 invalidov (II. in III. kategorije) oziroma zavarovancev z ugotovljeno neposredno nevarnostjo za nastanek invalidnosti in zavarovancev z zoženo delovno sposobnostjo.

Na zdravljenje proti alkoholizmu je bilo poslanih 28 delavcev, na ponovno zdravljenje 11, ambulantno pa se zdravi 24 delavcev, v dispanzersko zdravljenje pa je vključenih 18 delavcev.

Kontrolor bolezenske odsotnosti je v tem obdobju opravil 322 obiskov pri 295 delavcih in pri 29 delavcih ugotovil, da kršijo zdravnikova navodila.

ZA DODELITEV STANOVANJ 747 KANDIDATOV

V vrstni red za dodelitev stanovanj je uvrščenih 747 kandidatov, in sicer 190 za garsonjere, 85 za enosobna stanovanja, 334 za dvosobna in 138 za trosobna stanovanja. Od uvrščenih ima 53 delavcev že stanovanja, vendar jim ne ustrezajo več zaradi povečanja števila družinskih članov, ostali pa živijo v začasnih stanovanjih ali so brez stanovanj.

Na razpis za gredbeno posojila se je prijavilo 178 delavcev, in sicer 171 za gradnjo, ostali pa za nakup stanovanj.

Letos je bilo na Koroški Beli kupljenih 23 stanovanj, za 75 stanovanj na Hrušici pa so bila dana predplačila.

To so glavni poudarki iz polletnega poročila kadrovskega sektorja, ki poleg tega obravnava še psihološko in sociološko dejavnost ter rekreacijo in oddihe.

KORISTEN DOGOVOR O UREJANJU NASIPA NA BELI

Ni še dolgo tega, ko smo v Železarni brali sestavka »Dolarji na smetišču« in »Kje je samoupravna delavska kontrola«, ki ju je pisec napisal v zvezi z neodgovornim odlaganjem različnih železnih predmetov v smeti, ki se vozijo na odlagališče na Beli.

Takšno ravnanje je resnično neodgovorno, saj bi se morali odvažati na nasip samo tisto, kar je res odpadki in se ne more več uporabiti. Razni dotrajani in neuporabni kovinski deli se morajo obvezno zbirati v vseh TOZD, obratih in oddelkih, potem pa oddajati v TOZD Jeklarna kot vložek za izdelavo jekla. To pravilo mora veljati za vse, da ne bomo starega železa, ki ga za izdelavo jekla kupujemo in celo vvažamo za drag denar, odlagali med smeti.

Seveda pa tudi že odvrenjenih kovinskih delov in še uporabne opeke nismo smeli pustiti na nasipu na Beli, da bi ju zasuli z ostalim odpadnim materialom. Zato se je pristojni oddelek za organizacijo dela na sektorju za ekonomiko in organizacijo o tem pogovarjal z vodstvom Vatrostalne TOZD Jesenice. Dogovorjeno je bilo, da bodo delavci te temeljne organizacije prebirali opeko, ki se semkaj vozi ob remontih peči. Odbrano dobro opeko bodo ponovno porabili na Jesenicah ali pa jo pošiljali tudi drugam. Istočasno pa bodo na nasipu pobrali tudi staro železo in ga pošiljali TOZD Jeklarna. TOZD Transport je zato na najustreznejše mesto postavil kontejner, v katerem že precej časa zbira staro železo in ga vozijo na pripravo vložka v TOZD Jeklarna.

Da dogovorjeno lahko opravljajo, so kupili precej velik nakladač, s katerim nakladajo dobro opeko, neuporaben material pa potiskajo prek roba. To delajo že dober mesec, pri prebiranju pa sodelujejo tudi praktiki in mladi prostovoljci.

Ker se je v teku časa, odkar je bila na Jesenicah osnovana predelava ta-

lilniških odpadkov, nabralo na vrhu nasipa na Beli veliko kupov, bo potrebno še precej časa, da bodo vse to prebrali, uporabno izločili, slabo pa porinili v nasip. Razumljivo pa nasip tudi ne bo smel še naprej rasti, ker bi s tem zasipali akumulacijsko jezero HC Moste. Zato se s komunalno in kmetijsko zemljiško skupnostjo vodijo razgovori, da bi se povsem neuporaben material vozil zaenkrat na Hrušico, med novo cesto proti Kranjski gori in novoregularno strugo Save. Ta prostor se namreč že dalj časa načrtno zasipa, da bi na njem pridobili koristne kmetijske površine. Na ta prostor že dalj časa med drugim odvažajo tudi nekoristni prah in usedline iz čistilcev v Železarni. Nekaj časa so to vozili na podoben prazen prostor na desni strani Save, vzhodno od mostu na Hrušici. To je že zasuto in se je s tem pridobilo velike površine, ki se jih bo kristno obdelovalo.

Po zasutju teh velikih »jam« pa se bo moral nekoristni material odvažati na novo smetišče, ki bo nad Hrušico na Mežakli. Seveda bo to nekoliko dražje, ker bo prevoz daljši, je pa to vsekakor upravičeno in nujno potrebno iz ekoloških razlogov. Smetišče, ki je doslej med koroško progo in Savo, je takorekoč polno in ga bo treba ukiniti tudi zato, da se odstrani smrad in smrdeč dim od neprestanih samovžigov. Predvideno je, da bo to narjeno že to jesen, česar se bodo posebno razveselili prebivalci Plavža in bolnišnica, ki je bila svojčas tu locirana prav zaradi najboljšega območja zraka na Jesenicah.

B. B.

Nas plavžar (foto S. Kokalj)

OBVESTILA KOLEKTIVU – OBVESTILA KOLEK

RAZPORED DEŽURNIH ŽELEZARNE OD 8. DO 14. AVGUSTA

8. avgusta, SAŠO MANDELJC, vodja TOZD bluming štel, Jesenice, Tomšičeva 88, štev. tel. 82-054;

9. avgusta, TINA MARKEŽ, vodja TOZD Vzdrževanje, Jesenice, Cesta talcev 4/a, štev. tel. 83-345;

10. avgusta, JAKOB MEDJA, vodja OTK, Jesenice, Titova 1-A, štev. tel. 81-117;

11. avgusta, JANEZ POLJŠAK, vodja splošnega sektorja, Hrušica št. 12;

12. avgusta, SREČO MEŽNAR, vodja TOZD Jeklovlek, Mojstrana, Dovje št. 107-A;

13. avgusta, VLADIMIR OBLAK, vodja TOZD Strojne delavnice, Jesenice, Titova 1-A, štev. tel. 81-727;

14. avgusta, JOŽE OSVALD, vodja TOZD Livarna, Rateče št. tel. 88-012.

Dežurstvo je vsak delovni dan od 15. ure do 7. ure zjutraj naslednjega dne in sicer tako, da je dežurni v tem času dosegljiv doma. Ob sobotah, nedeljah, praznikih traja dežurstvo od 7. do 7. ure naslednjega dne.

V času dežurstva mora dežurni opraviti en obhod po železarni, svoja zaupanja vpisati v dežurno knjigo ter o tem poročati ob predaji dežurstva podpredsedniku poslovnega odbora.

DEŽURNI ZA VZDRŽEVANJE V ŽELEZARNI

DATUM:	DNEVNI:	NOČNI:
PONEDELJEK — 8. 8.	JANEZ ARH	MARJAN PINTAR
TOREK — 9. 8.	DUŠAN ŠMID	PRIMOŽ ŽVAB
SREDA — 10. 8.	JANEZ FALETIČ	SAŠO DOŽAN
ČETRTEK — 11. 8.	ALEŠ ROBIČ	BOLEJAN MLAKAR
PETEK — 12. 8.	EDO KAVČIČ	BOŽO INTIHAR
SOBOTA — 13. 8.	MARJAN DROLČ	JOŽE HRIBAR
NEDELJA — 14. 8.	MARJAN TRONTELJ	IGOR LOGAR

SLUŽBA OBRATNE AMBULANTE

V dneh od 7. do 13. avgusta bodo delale naslednje obratne ambulante: DOPOLDNE: I. obratna ambulanta — dr. Metod Rešek in II. obratna ambulanta — dr. Janez Zaletel.

POPOLDNE: III. obratna ambulanta — dr. Želimir Cesarec. V soboto, 13. avgusta, samo dopoldne: II. obratna ambulanta — dr. Janez Zaletel in III. obratna ambulanta — dr. Želimir Cesarec.

ZOBNE AMBULANTE: DOPOLDNE: I. zobna ambulanta — v. dent. Viktor Stražišar. POPOLDNE: II. zobna ambulanta — dr. Alojz Smolej. V soboto, 13. avgusta, samo dopoldne: dr. Alojz Smolej.

V poletnih mesecih bodo zaradi letnih dopustov zdravnikov in zobozdravnikov nekatere ambulante zaprte in prosimo uporabnike, da to upoštevajo.

Po sklepu odbora za delovna razmerja DS KO-FI z dne 29. julija 1983

OBJAVLJAMO

prosta dela in naloge za nedoločen čas na komercialnem sektorju — oddelek špedicija:

»Vodja oddelka špedicije« šifra 5215 U-5 17 kg 1 oseba

POGOJI:

— višja ali visoka šola ekonomsko-komercialne smeri, dve leti delovnih izkušenj.

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev v roku 15 dni po objavi na kadrovske sektorje Železarnice z oznako »za delovno skupnost KO-FI«.

Posebne prijavnice dobite v sprejemni pisarni Kadrovskega sektorja.

TOZD Jeklovlek

3. SEJA ODBORA ZA DELOVNA RAZMERJA

V sredo, 27. julija je bila v TOZD Jeklovlek 3. redna seja odbora za delovna razmerja, ki jo je vodila podpredsednica Danica Udir. Odbor je najprej pregledal sklepe druge redne seje in ugotovil, da so izvršeni, razen nekaterih, ki so dolgoročnejšega značaja.

Odbor je v nadaljevanju odobril prestop sodelavcu v TOZD Jeklovlek 1. avgusta in glede na sklep delavskega sveta odobril izredno plačan dopust sodelavcu za udeležbo v MDA v mesecu avgustu.

Odbor je bil v zvezi s 1. sklepom mnenja, da se ga začasnó odloži.

Odbor je obravnaval kadrovske problematiko v prvem polletju, ki jo je podal kadrovik. Odbor je ugotovil, da je bil poprečni stalež za dva delavca nižji, stanje zaposlenih delavcev na dan 30. junija pa je za dva delavca višji. V tem polletju je občutno manjše število delavcev prekinilo delovno razmerje pa tudi, primera, da bi delavca disciplinsko izključili ni bilo.

Skupna odsotnost z dela je bila nižja za 3,92 %. Ta odsotnost je nižja tudi od poprečja Železarn, če ta podatek primerjamo s preteklim letom. Nižja je bolezenska odsotnost (1,79 %), dopust (0,77 %), izredno plačana odsotnost (0,23 %), porodniški in skrajšani delovni čas (0,84 %), neopravičeni izostanki (0,06 %) in ostala odsotnost (0,13 %). Planirana proizvodnja za prvo polletje je bila presežena z manjšim številom zaposlenih delavcev, vendar z večjo prisotnostjo delavcev na delu.

Potrdili so razporeditev devetih delavcev za počitniško delo in sode-

layca za nedoločen čas, v kolikor bo strokovna komisija dala pozitivno mnenje.

Odbor je potrdil prekinitev delovnega razmerja delavcu, ki je odšel v JLA in sodelavcu, ki je bil disciplinsko opuščen.

Odbor je obravnaval prošnjo sode-

lavke za premostitev na druga dela in naloge, in ugotovil, da trenutno ni prostega delovnega mesta, prošnjo pa bodo vodili v evidenci. V zvezi s prošnjo kandidatke za sprejem v TOZD Jeklovlek so ugotovili, da trenutno ni potrebe po delavkah, prošnjo pa bodo vodili v evidenci.

V nadaljevanju so predlagali, da se kandidata za delovodjo delavnice v TOZD Jeklovlek povabi na razgovor.

Predlagali so, da v kolikor v mesecu avgustu ne bo seje odbora za delovna razmerja in bodo v tem času prispele prošnje za prekinitve delovnega razmerja, se le-te rešijo v rednem opovednem roku.

V zvezi z zaposlovanjem mladotnikov so sklenili, da se z njimi sklepa delovno razmerje za določen čas.

Prošnjo sodelavca za štiri ure neplačanega dopusta so zavrnili. E. T.

IZREDNA SEJA DELAVSKEGA SVETA

V četrtek, 28. julija, je bila v TOZD Jeklovlek izredna seja delavskega sveta, ki jo je vodil predsednik Janez Židan.

Delavski svet je najprej sprejel ugotovitveni sklep, da so vse samoupravne delovne skupine na zborih delavcev obravnavale in potrdile spremembe in dopolnitve samoupravnega sporazuma ter dopolnila k samoupravnemu sporazumu o temeljnih plana interesne skupnosti elektrogospodarstva SR Slovenije za obdobje 1981—1985 in kontinuitete do leta 1990.

Delegati so v nadaljevanju obravnavali predložene ugotovitve in predlog sklepov poslovnega odbora Železarn in jih sprejeli v naslednjem besedilu:

— v poslovnem rezultatu za leto 1983 bodo predvideno dosežena ugodnejša delitvena razmerja dohodka kot smo planirali. Sredstva za

OD bodo po sedanjih osnovah manjša od gornje meje dovoljenih sredstev po družbenih usmeritvah razporejanja dohodka;

— za doseg večje motiviranosti delavcev se osnovne postavke OD povečajo za 5 % z veljavnostjo od 1. avgusta dalje;

— s povečanjem OD delavci TOZD sprejemamo obvezo, da bomo z dosledno delovno in tehnološko disciplino omogočili izvajanje vseh sprejetih in načrtovanih ukrepov za doseg čim boljših skupnih rezultatov dela in poslovanja.

Delavski svet je v zvezi s tem imel pripombo, zakaj se osnovne postavke OD ne povečajo z veljavnostjo od 1. julija dalje.

T. E.

2. SEJA ODBORA ZA DELOVNA RAZMERJA

V ponedeljek, 25. julija, je bila v TOZD Žebljarna druga redna seja odbora za delovna razmerja, ki jo je vodil namestnik predsednika Simon Bedene. Pregled sklepov prejšnje je pokazal, da so vsi izvršeni, oziroma se izvajajo.

Kadrovič-tov. Lahova je v nadaljevanju poročala o gibanju zaposlenosti in o odsotnosti v mesecu juniju in za prvo polletje leta 1983. Iz poročila je bilo razvidno, da se je močno povečala bolezenska odsotnost, za kar je vzrok v zastojih oz. zmanjševanju proizvodnje v mesecu maju in juniju zaradi pomanjkanja vlečne žice. Zaradi tega so bili delavci primorani uporabiti redne letne dopuste in prav zaradi tega se je velik del delavcev odločil za bolovanje. Zmanjšala se je odsotnost, v primerjavi z lanskim letom, zaradi neopravičenih izostankov, povečala pa se je odsotnost zaradi nezgod pri delu, izredno plačanega, neplačanega in rednega dopusta.

V nadaljevanju je odbor potrdil predlog, da se dvema delavkama izstavi odločba za opravljanje del in

nalog dispečerja oz. sestavljalca kartonov za nedoločen čas. Izstavi se tudi odločba delavki za opravljanje del in nalog tajnice za nedoločen čas, in dvema dekletoma, ki sta na počitniškem delu v TOZD Žebljarna, za določen čas enega meseca.

Odbor za delovna razmerja je razpravljal o potrebi dveh delavcev -voznikov viličarja, ker bosta sedanja voznika napredovala na proizvodne stroje za valjanje navoja. Odbor je zadolžil kadrovičico naj pripravi besedilo za javno objavo v Železarnju, o razpisu prostih del in nalog dveh voznikov viličarjev.

Ob sklepu seje so obravnavali prošnje za izredno neplačani dopust in jih ugodno rešili.

VM

V adjustaži Bluming (foto S. Kokalj)

PREGLED SESTANKOV SDS

Na razpravah samoupravnih delovnih skupin, od katerih smo zapisnike prejeli minuli teden, so prevladovali tri teme: dela na sprejemu razvida del in nalog, sprejem sprememb in dopolnitev SaS in aneksa SaS o temeljnih plana ISE SRS za obdobje 1981—1985 ter poslovanje v prvi polovici letošnjega leta. Tudi tokrat pa bomo iz zapisnikov povzeli predvsem zadeve, ki se nanašajo na ožjo obratno problematiko.

Iz TOZD ŽIČARNA smo prejeli zapisnike vseh SDS. Razen o opisu del in nalog (2. faza) ter o spremembah SaS o temeljnih plana energetske skupnosti SRS, so po SDS potekale razprave še o osnutku organizacije oddelka za operativno planiranje proizvodnje, proizvodnji v juniju (ponekod z oceno proizvodnje v cellem prvem polletju), kvalitetni problematiki (reklamacijah) ter o poteku solidarnostne akcije pomoči enemu izmed sodelavcev. V zvezi z opisom delovnih nalog SDS vodstvo TOZD ugotavlja, da je specifičnost delovnih nalog glede na širok kvaliteten in dimenzijski asortiment premalo upoštevana pri vrednotenju. Po njenem mnenju je za vse naloge v TOZD premalo ovrednoten kriterij časa usposabljanja, dela s podatki, napor čutil in živcev, ponekod pa tudi kriterij dela z ljudmi, stvarmi in delovni postopek. Za nekatere delovne naloge v okviru svoje skupine je predlagala za en rang višje vrednotenje. SDS med drugim opozarja tudi na to, da bi moralo sprejemanje razvida del in nalog potekati po vseh TOZD in delovnih skupnostih istočasno (zaradi primerjave in usklajevanja) ter da je razmerje med najvišjim in najnižjim številom točk preveliko (družbeni dogovor?). V zvezi z reorganizacijo priprave dela menijo, da mora vodja priprave dela ostati v TOZD, do čler ne bo uvedena strojna obdelava. Stanje na področju kvalitete problematike bi se po njihovem mnenju izboljšalo z zaostrovanjem odgovornosti delovodij in njihovih pomočnikov, ki morajo doseči, da bodo žičarji vezali na žične kolobarje originalne etikete in tako preprečevali zamešnjave. Opozarjajo pa tudi, da predvidenega izvoza VAC žice v ČSSR ne bodo mogli realizirati. SDS žičarna I-2 v zvezi z reklamacijami opozarja na slabo luženje žice. SDS žičarna II-I v zvezi z razvidom del in nalog pripominja, da bi morala biti dela in naloge adjusterja SAB in HVZ linij drugače ovrednotene. Tudi dela valjavca žice Decco m. so prenizko ovrednotene. SDS opozarja tudi na

slabo kvaliteto žičnih kolut. Ko je kolut poln večkrat pokajo zvari. Dobavitelja je zato treba opozoriti, da nameni več pozornosti zvarom. Tudi na sestanku SDS žičarna II-2 so precejšnjo pozornost namenili interni kvalitetni problematiki oziroma zmanjševanju števila reklamacij, kajti »reklamiranega materiala je že skoraj 1 % od vrednosti prodanega«. SDS žičarna II-3 v zvezi z razvidom del opozarja, da sta premalo vrednoteni nalogi »menjava kopeli« in »čiščenje banj« kjer imajo delavci ob težkem delu opraviti tudi s kislim. Nadalje menijo, da so upravičeni tudi do vrednotenja pod rubriko »plin«, čeprav ne delajo neposredno na pečeh, ki so kurjene s plini. Razlog: delajo skupaj s patentirnico in kontipečjo pod eno streho, tako da je precej plina tudi na območju žičarne II. Pletilci in previjalci, člani SDS patentirnica 2, menijo, da je fizično delo, ropot, prah in umazanija prenikajo ovrednoteni po točkovnem sistemu. Tudi svinčevi hlapi v patentirnici niso upoštevani. Osnutek reorganizacije priprave dela podpirajo s pripombo, da se jim ne zdi prav, da bi za to službo dodatno zaposlili 11 delavcev (iz sedanjih OOPP smatrajo, da je to nov način zaposlovanja neproduktivne delovne sile). Glede reklamacij ta SDS meni, da se že opazijo učinki zaostrene vhodne kontrole vložka, še bolj pa bi bilo, če bi jo glede toplovaljanega vložka še zaostri-li. SDS patentirnica 3 meni, da je delo na progi A in B prenizko ovrednoteno (prah, škaja). Premalo je upoštevana tudi vročina (ne samo ob čiščenju Pb kopeli). K razvidu del ima pripombe tudi SDS pocinkovalnica, in sicer v zvezi s snemanjem in vezanjem pocinkane žice, kjer je vključeno tudi pobiranje cinkovega pepela in trdega cinka. »Pod kriterijem temperatura ni nobenih točk« se pritožujejo delavci. »Pri delu je vroče in kadl se. V zimskem času je pocinkovalnica brez ogrevanja in večinoma nas celo zimo zebe. Dogaja se, da tekoča voda zmrzuje na napravah. Imamo bunde, pa ne pomaga dosti. Veliko je prehladov in bolniške«. Zato SDS predlaga, da se kriterij temperatura ustrezno ovrednoti. SDS votličarna glede razvida del in nalog v zapisniku omenja, da so imeli nanj delavci precej pripomb, pri čemer pa jih je zlasti zanimalo, kakšno bo ovrednotenje v drugih temeljnih organizacijah. V zvezi s junijskimi proizvodnimi rezultati in v šestih mesecih sploh, SDS ugotavlja, da bi v primeru, če bi zmanjšali bolniško odsotnost, lahko brez večjih težav izpolnjevali planske obveznosti. Pod razno pa se SDS pritožuje, da jim pomanjkanje brezovega lasa, ki ga imajo sicer že dalj časa naročenega, otežkoča normalno delo. SDS adjusterja žice v zvezi s predlagano reorganizacijo priprave dela meni, da je treba administracijo zmanjšati (ne povečevati) oziroma, da naj število ostane isto.

SDS adjusterja 2 (TOZD JEKLOVLEK) je ocenjevala poslovanje v prvem polletju, pri čemer ugotavlja, da so dobro gospodarili ter redno izpolnjevali mesečne plane ter tako prigrsodari li nekaj milijonov, pa tudi, da bi bili rezultati ob boljšem vložku in rednejši oskrbi, lahko še boljši.

SDS žebljarna 1, 2 in 3 (TOZD ŽEBLJARNA) so obravnavale poslovanje v prvi polovici letošnjega leta, spremembe temeljev plana energetske skupnosti SRS ter predlog za dvig osebnih dohodkov za 5 %. SDS žebljarna 1 ugotavlja, da bi TOZD Žebljarna lahko imela pozitivno bilanco, če jim nekaj mesecev ne bi občutno primanjkovalo žice. Ker izvažajo na konvertibilni trg, bi moralo biti v interesu železarn, da se jim zagotavlja zadostno količino žice. Podobnega mnenja je tudi SDS Žebljarna 2, ki v tem smislu ugotavlja, »da delavci sami niso krivi za izgubo, ki jo ima naša TOZD«. SDS Žičarna 3, pa dejstvo, da se »ne dostavi žice takemu TOZD, ki skoraj vso proizvodnjo proda na konvertibilni trg«, označuje kot »neodgovornost nekaterih«, in dodaja, da »posledice te neodgovornosti nosijo delavci TOZD Žebljarna, ki pri tem niso nič krivi«.

SDS vodstvo gradbenoremontnih delavnic, tesarji, mizarji, kleparji, zidarji, plastike in gradbenoremontne delavnice Javornik (TOZD REMONTNE DELAVNICE) ter vodstvo TOZD VZDRŽEVANJE so obravnavale spremembe temeljev plana energetske skupnosti SRS.

Iz TOZD ENERGETIKA smo prejeli zapisnika SDS parne naprave 1 ter delavnica toplotne energije. Po mnenju SDS parne naprave 1 so posluževalci vodnih čistilcev pri premiji oškodovani. Njihovo delo je neposredno vezano na proizvodnjo, zato bi se moral njihov delež premije povečati iz sedanjih 50 % vsaj na 75 %.

SDS prodaja (DELOVNA SKUPNOST ZA KOMERCIJALNE IN FINANČNE ZADEVE) ugotavlja, da gradbena operativna nima dovolj delavcev, da bi lahko pričeli z urejanjem prostorov na prodajnem oddelku. Zahteva pa, da se z deli čimprej prične, da le-ta ne bi sovpadla s povečanim številom obiskov predstavnikov drugih delovnih organizacij, ki se začnejo v septembru.

Iz DELOVNE SKUPNOSTI ZA KADROVSKE IN SPLOŠNE ZADEVE TER INFORMACIJE smo prejeli zapisnike SDS oddelka za zdravstveno in socialno varstvo, oddelka splošne administracije — čistilke ter PGRC. SDS PGRC je na sestanku med drugim sprejela program notranje organiziranosti službe PGRC v času letnih dopustov.

Center za proučevanje samoupravljanja ter informiranje — Božidar Lakota

—Nadaljevanje

ošne
anku
užbe

ŽELEZAR

KRIK V DRAGI

Iz rokopisa za novo knjigo

V Šentvidu se je Obersnel javil komandantu taborišča in mu pokazal zdravniške izvide. Dali so ga v bolniški oddelek, kjer je zbolel za pljučnico in so ga zato poslali na Golnik. Od tam sta njegova žena Štefi in hčerka Tatjana dobili sporočilo, da umira in če ga želita še videti živega, naj ga takoj obiščeta.

»Tako! Sva ga šli obiskat,« mi je pripovedovala Tatjana, »oče nama je rekel, da takšnega ponižanja še ni doživel. V najini navzočnosti je do bil živčni zlom, da je bil normalni nadaljni razgovor nemogoč. Kljub takemu stanju so ga prvega julija odpeljali nazaj v šentvidsko taborišče in nato z ženo Štefi (mojo mamo) s četrtim transportom v Kruševac, od tam pa so jih odpeljali z volovsko vprego v Brus na Kopaoniku.«

SPOMINI NA IZGNANSTVO V SRBIJI

Prvega julija 1941. leta so zaprte može v Šentvidu naložili na tovarnjake in jih odpeljali domov. Spominjati Tatjane Gostiša, Obersnelove, so zanimivi:

»Stanovala sva v hiši pokojniškega zavoda na Jesenicah, v kateri so stanovali uslužbenci železarne. V bližini je bila meščanska šola, glavna cesta v klanec od železarne navzgor, na drugi strani ceste pa obrati železarne. Slišala sem hrup tovarnjakov in mislila, da se v klanec pe- ljejo vojaki.

Pozvonil! Odpremi! Pred vrati stoji mož Danilo, za njim pa dva vojaka.

»Hitro pripravi prtljago,« mi reče. Začenem pakirati njegovo opremo. »Ne zame, ne zame,« ponavlja, »zate in za otroka, za najinega Bora.«

Odprla sem usta in od začudenja nisem mogla spregovoriti zle slutnje.

»Gospa, evakuirati vas moramo iz stanovanja, toda le za 14 dni,« me skuša pomiriti in mi jasni stražar. Oddahnila sem se, skoraj srečna sem bila, ker sem pomislila, da je verjetno železarne minirana in bo vse zletelo vznak. Nemci nam rešujejo življenje.

»Ne verjemi mi,« mi zašepeta mož in me stregne.

»Le pol ure imata časa, smeta pa vzeti s seboj le najnujnejše,« se spet oglasi vojak. Eden je bil nenehno navzoč ob možu Danilu, drugi je stikal po vseh sobah in iskal zlatnino, denar in druge vrednosti. Le za dve osebi jedilnega pribora sva lahko vzela s seboj in žličko za Borka.

Vojaka sta naju odgnala na prostor pred šolo (zdajšnja gimnazija) oziroma Trg Toneta Čufarja. Od 8. do 13. ure smo stali na pekočem soncu in čakali, da so stražarji pripeljali vse družine, katerim so nacisti namenili izgnanstvo.

Z mozem sva izmenično pestovala sina in zelo so naju že bolele roke. Te muke naju je rešila najina zvesta služkinja Neža Vidic, ki je z ostro besedo zahtevala od stražarjev, da mi morajo dovoliti vzeti iz že zapечатene stanovanja otroški voziček. Uspelo ji je dobiti dovoljenje od gestapovca, ki je vodil to akcijo. V spremstvu vojaka je šla v najino sta-

novanje in pripeljala voziček, ki je potem še leto dni služil najinemu sinu kot posteljica v Valjevu. Nežka je hotela rešiti iz stanovanja še belo krznenko ogrinjalo, z izgovorom, da je njeno, a ji vojak ni verjel.

Na tem trgu smo se znašli med samimi prijatelji, Sokoli: družina učitelja Franje Klavora, Joško in Pavla Zupan, poročena Mohorič, Ivan Potrata z ženo in hčerka Vido in Mileno. Potratin oče je umrl v Valjevu in vsi smo šli za pogrebom. Tu sta bila še zakonca Pohar s hčerko Silvo in sinom Bogdanom, nadalje zakonca Štebih (on je bil tajnik pri Sokolu) s sinom Marjanom in hčerko Miro, poročeno s Sigfriedom Paglaruzijem, ki se je v tistih časih prekrstil v Iztoka. Med vojno so se preselili v Rakovico pri Beogradu, kjer so dobili službe, pozneje v Beograd, kjer so še sedaj, Štebih pa se je vrnil in živel na Bledu. Z Javornika se spominjam učitelja Rabiča z ženo Berto in hčerko Janjo. Spominjam se tudi nekega mladeniča Ulčarja, sina železničarja z Jesenic, ki se je poročil v Valjevu in ostal tam.

S tovarnjaki so nas odpeljali v Šentvid. Ob prihodu so nas temeljito pregledali in nam pobrali vse vrednosti. Komisija je pregledovala v veliki dvorani in enega po enega so klicali notri. Vsak je moral odpreti torbico, jo obrniti narobe in pred komisijo vse stresti na mizo. Tudi vse žepne smo morali izprazniti.

Medtem ko sem čakala na poziv za pregled v parku pred stavbo, sem možovo zadnjo plačo, ki je znašala nekaj nad tri tisoč dinarjev (s tem denarjem si takrat lahko kupil kravo), skrila med toaletni papir, ki sem ga imela v predalu ob vznožju vozička. Nisem bila dovolj previdna, in se nisem nadejala, da so okrog nas vohuni v civilu in ne zaporniki. Čim sem prišla na vrsto, je paznica, Nemka, prišla za toaletni papir, dvignila roko, da je med odvijanjem papirja ven padel denar. Vsi so se zakrohotali, nisem bila le ob denar, tudi ponižana in osramočena sem bila. Poleg tega so me ženske iz komisije za pregled odpeljale v posebno sobo in morala sem se popolnoma sleči, vendar nisem imela ničesar skritega. Mnoge ženske so doživele mojo usodo.

Da sem bila glede denarja res izdana, potrjuje tudi tole: Medtem ko smo čakali v vrsti za pregled, se je učitelj Franjo Klavora sklonil k Borku nad voziček in kot da ga boža, mu je pod vzglavje potisnil cekin, zlatnik, ki mu je bil drag spomin na očeta. Ničče ni pogledal, če imamo kaj skritega pod otrokom in tako je Klavora ohranil zlatnik.

Kljub tej neljubi prigodi so člani komisije z menoj barantali za mojo narodnost. Približno takole je to izgledalo:

Kako vam je ime?
Tatjana.
Kakšno ime je to. Spremenite ga!
Rusko, ugaja mi, ne bom ga menjala.
Kako je ime otroku?
Bor. Člani komisije so se spogledali.

Povejte nam v nemščini.

Föhre.

To ni nobeno ime, to je drevo.

Res je, bor je zelo trdoživ iglavec, z dolgo življenjsko dobo in bujnim večmetrskim obsegom.

Ko jih vidim, kako buljijo vame, se razvivim.

Borov je na svetu skoraj sto vrst, v Sloveniji pa je najbolj razširjen rdeči bor.

Hočete reči, da bo vaš sin komunist?

Ne, ne to sploh nisem nikoli pomislila, z možem le želiva, da bi bil najin Borček v življenju trdoživ kot bor.

Gospa Gostiša, tu imamo podatke, da je vaš dekleški priimek Obersnel. Saj to je nemško, po poreklu niste Slovenka.

Sem, gospodje. Moj oče je bil resda rojen v Trstu, toda njegov rod izvira iz Krasa, bolj natančno, iz Sežane. Pojdite na tamkajšnje pokopališče in na mnogih starih in novih grobovih boste zasledili ta priimek.

Kaj pa vaša mama, kako se je ona pisala pred poroko?

Weiss.

No, vidite, čisto nemško ime. Neki naš general se tako piše. Podpišite izjavo, da ste nemške krvi in ne bomo vas selili.

Kar precej časa so me gnjavili in prepričevali, da sem neumna, ker ne podpišem predlagane izjave ...

Za primerjavo si oglejmo, kako je Heinrich Himmler spraševal zapornike, ko je bil 18. aprila 1941. leta v Mariboru, dan kasneje pa v Celju. V vojašnici poleg narodnega doma v Celju je bilo ob Himmlerjevem obisku že okoli 300 zapornikov. Nekaj prizorov iz te vojašnice je opisal Fran Roš leta 1975 v reviji Borec št. 8-9. Objavljam odlomek:

»Največ razburjenja je nepričakovani obisk povzročil v sobi številka 72. O tem pripoveduje Josip Rajhman, upokojeni predmetni učitelj:

»... Tistega dne me je neki policist — stražar na hodniku — sočutno opozoril:

Himmler je tukaj, to vam zaupno povem. Naprosite ga, da vas izpusti zaradi vaših malih otrok. Saj bo dovolj, če vas postavijo pod policijsko nadzorstvo ...

In že je bil tu! Ob vratih komandir: Achtung! in takoj nato ga v nemškem jeziku naprosim:

Ekselencja! Vdovec sem s petimi nepreskrbljenimi otroki. Prosim, da me izpustite!

Vaše ime?

Josip Rajhman.

Vaša narodnost?

Slovenec.

Vaš oče?

Slovenec.

Vaš ded?

Slovenec.

Vaš praded?

Ker je bil ded Slovenec, menim, da je bil tudi praded.

In prapraded?

O njem ničesar ne vem.

Himmler je za hip pomislil, zgrbančil čelo in vzkipe!

Vi ste narodni izdajalec! Z vami bomo ukrenili nekaj drugega!

To je bila lahko smrtna obsodba zame — koroškega Slovenca. Pomislil sem na otroke in dobil živčni napad. Čakal sem na posebni transport. Vendar so me z drugimi vred odpeljali v mariborske zapore in z otroki izselili v Srbijo ...

Nekdanji primarij celjske bolnice dr. Franc Steinfelser, ki je bil prav tako v sobi številka 72, je povedal:

Nadaljevanje

Pa še več, tudi dobre, lepe bele moke! Ne samo bajtarji, tudi drugi so se v tistih kriznih Schuschniggovih letih tik pred vojno oskrbeli z moko za velikonočne praznike. Pa z rozinami! In drvarji pa z belim debelim špehom z 'amerikancem', kakor so ga imenovali.

Včasih pa so ponoči živino gnali mimo bajte drugi tihotapci, ki so kar plot podrli, kjer se jim je zdelo. Tega domači niso bili veseli. Tujcev pa žal niso poznali.

In koliko je bilo še žensk! Klančarici je vsak poznal, mater in hčer. Slednja je bila iz železa, ker se je sredi zime hodila kopat v Podpeščico, da je voznike stresalo, ki so to videli. Drugače, sta hodili v dnino in se ponoči počasi vračali domov.

Nekoč se je pojavila tudi ponorela Matilda, ki je nosila kamenje in drugo težko šaro v vrečastem nahrbtniku. Revica ni bila pri pravi, se je vedelo. A otroci so se te ženske bali. Ako se je kdo prerad potepal, so ga strašili, naj se ne potika tako dolgo okoli, lahko ga ponorela Matilda dobi.

Ciganov pa so se v teh krajih posebno bali, odkar so se pred leti sami med sabo dali pri nekem kmetu v Prisoju. Kar čudne reči so se dogajale. Zato se je pozneje, ko je Hitler cigane preganjal, celo slišalo, da je to kar prav. Seveda ni nihče vedel za žalostno resnico, kakšni strašni usodi je šlo to nomadsko ljudstvo naproti.

Poleg številnih beračev, postopačev, dninarjev, poslov in nemaničev različnih vrst je bilo tako v Prisoju kot v Sosedjem še lepo število domačih starcev in posebnikov. Ljudje so na veliko govorili o njih. Imeli so nekaj določen svojstven ugled. Nekateri so bili na glasu, da jih nihče ne obteče.

Dijak se je dolgo zadrževal okoli osamele bajte in požganega hleva. Ni imel ključa, da bi vstopil v leseno kočjo. Gledal je samo skozi

VALENTIN POLANŠEK

82

ROMAN

KRIŽ S KRIŽI

majhna okna. Vse je bilo prazno, odkar so se svojci preselili pred malo manj kot mesecem dni v tetino hišo v Prisoje.

Vsak kot nekdanje domačije pa je bil poln samote in groze. Ničesar več ni hotelo oživeti, da bi mu bila ta bajta res še dom ... Dom? Kje je dom? Razbolevalo se mu je v osrčju: Nimam več doma!

Po Sosednjem se je podal v trg. Pot je bila enolična. Po dolinici ni bilo pravega saninca, kot pred leti vsako zimo, ko so neugnani vozniki vozarili hode iz vseh grap in od kupov pod dolgimi posekami. Dolinska pot je bila slabo prevožena. Le gazi so bile. Krepeke gazi številnih okovanih policijskih čevljev.

Vse je tuje. Preplašeno, poskrto. Nikjer ni glasu nekdanjega pestrega življenja v dolinici. To je vojna! Kruta smrt čaka vsakega povsod. Tudi doma na zapečku. Doma pri delu. Na poti po domačem kraju. Strah in smrt ...

V trgu ni opravič ničesar pričakovanega. Nikjer ni izvedel za pokop mrlincev na domači požganici.

Odtaval je k sorodnici. Tedaj se je zavedel, da je zelo lačen. A tukaj v trgu lačen biti je brezizgledna reč. Nihče nima dosti za pod zob. Tisti, ki imajo posebne zaloge, niso dosegljivi. Takemu fantu iz grape vsaj ne. Gotovim že, takim, ki so ponosni tržani in so prihajali na dopust s fronte in se še vedno postavljajo z odlikovanji na prsih. Ne, z odlikovanji za to, da so ...

Fantu dijaku je postajalo vse bolj nerodno, da se lačen poda k sorodnici. Ko itak sama nima dosti. Kam se naj dene? Da bi jo spet mahnil domov prek Prisoja? Hodil je počasi in ni vedel, kam tava: Kaj mi je početi? Dolgo se je gnjavil in drsal skozi otopeli pozni dan po cesti.

Sele ko se je spomnil, da je tudi mala Rozinka, sirota, ki ima očeta in mater in deda ubite in sežgane gori na požganici v strmini, začasno pri sorodnici, ga je vzpodbodilo in je vstopil.

Najprvo, kar je bilo, ko je odprl vrata, je planila deklica k dijaku: »Nesi me mami, nesi me mami!«

Sorodnica je zajokala. Dijak je neboljen vzel bratranko na roke in jo potolažil, kakor je vedel in znal. Vsaka slina se je hotela spremeniti v grenko solzo.

Sorodnica je razbrala z dijakovega obraza, da je lačen. Zadišalo je iz prtilkave kuhinje in kmalu mu je postregla s polento in kavo, ki je bila pregrešno dobra in ... sladka! Polenta pa pregrešno ... z ocvirki zabeljana!

Rozinka se je ugnezdila na dijakovem krilu, pa sta skupno jedla. Vedno ga je prekinjala z otroško predirljivimi vprašanji: »Lento jedla, mami nesila!« Dijak je pokimal. Kaj naj bi drugače?

Rozinkino besedičenje ga je prebadalo kot mučitelj s tisoč noži. Pogledi iz ljubkih drobcenih oči pa so bili neizprosna vprašanja. Vprašanja njemu in sorodnici. Vprašanja vsemu svetu in tistim krvoločnikom, ki v teh vojnih dneh ubijajo otrokom starše.

Le malo polente je še na zajetnem krožniku.

Rozinka ustavi svojo in dijakovo žlico.

»Mama jedla lento. Mama jedla lento.«

Sorodnica se je vmešavala, da bo Rozinkina mama dobila nekaj drugega dobrega.

»Pa ati? Pa ati tudi lento?«

Dijak je čakal. Roka z žlico se je povesila. Žalostno in vidno drgetajoče.

(nadaljevanje)

MIHA KLINAR

10

HAJKA

Morda se motiš. Lahko je pošten fant,« se je komandir spominjal Vinkove hrabrosti.

»Pošten? Jabolko ne pade daleč od drevesa!«

»Včasih tudi,« je vztrajal komandir, ker ni hotel priznati svoje morebitne napake pri izbiri patrolje.

»Tako so nekateri menili tudi o Krainerju, čeprav jih je komandir Bruno posvaril pred sinom nemškega žandarja. Ne, zaupali so pobu! Postavili so ga celo za kurirja. In vendar se je potem izkazalo, da je imel Bruno prav. A je bilo že prepozno! Gestapovski agent je pobegnil.«

»Jastreb mu bo preprečil, ko bi ta fant kaj takega nameral,« so komandirjeve besede načele tudi njegovo vero v Vinka, vseeno pa je upal, da bo Jastreb rešil njegovo morebitno napako.

»Jastreb preprečil? Ali bo mogel? Če bo šel spredaj, ga bo oni pihnil, sam pa ga bo obegnili,« se komisar ni pomiril. Vse preveč živo je imel pred očmi dogodka s Krainerjem, ki se jim je lani prisilnil v četo na Jelovici, čeprav so se ga branili kakor hudič križa. Borci, ki so ga poznali, mu niso zaupali. Le kako naj bi zaupali sinu nemškega žandarja, ki je kot bivši jugoslovanski žandar poznal hribe in ki je kasneje kot nemški žandar vodil po teh hribovih Nemce nad partizane. Ali jih ni pripeljal tudi nad njihovo četo? Ali jih Nemci niso odkrili prav po zaslugi starega Krainerja in jih napadli nad Hrastnico pri Jamniku? Ali ni bil potem prav žandar Krainer sokriv za strahotne dogodke, ki so se potem dogajali po kmečkih hišah na Hrastnici?

Marec je bil takrat in komaj tri mesece kasneje ti pride sin tega zločinca v njihovo četo kot prostovoljec! Ne marajo ga.

Ne zaupajo mu. Zahtevajo, naj najprej zvabi v partizane svoje- ga zločinskega očeta. On obljublja in hinavči. S hinavčenjem si pridobiva zaupanje pri nekaterih funkcionarjih in postane bataljonski kurir, prav to, kar je želel, da bi lahko odkril partizanske zveze.

Ljudem je treba zaupati! Naš boj sloni na zaupanju v ljudi! Tako so nekateri funkcionarji zavračali ogorčenje borcev, ki Krainerju niso zaupali. In Krainer je potem lahko neovirano hodil po partizanskem ozemlju in brez težav vzdrževal zveze tudi z gestapom.

In kaj se je potem konec julija zgodilo pod Mladim vrhom? Ali ni patrolja petih borcev, ki je tistega dne šla po strelivo v Potok, opazila na povratku v taborišče neke sumljive znake, veje, ki jih poprej ni bilo in ki so kazale proti taborišču? Nekateri, ki niso radi razmišljali o nevarnosti, so sicer trdili, da so bile tiste veje tam že prej in da niso nobeno namerno znamenje. Njega, Sokola, in še nekatere, ki so sumili v to znamenje, so imenovali paničarje. Toda že naslednji dan so te veje pripeljale Nemce. Ko se jim je četa skušala izmakniti, jim je prišel zopet nasproti kurir Krainer in komandirju čete sporočil, da prihaja od bataljonskega komandanta, naj se četa premakne v bližino Črnega kala pod Blegoš. Tam naj bi bil zbor bataljona.

Da, bilo je prav takrat, ko je bila pri četi tudi četa štajerske grupe in ko se jim je po tem dogodku pridružil še komandant Fazan z delom razhajkanega bataljona. Nemci — bilo jih je več tisoč — so stisnili obroč okrog Blegoša.

Tako je bilo. Sokol se še spominja težkih prebijanj skozi te obroče in lansko hajko, dokler se niso v začetku avgusta lani prebili prav do sem, kjer so ta hip in tu čakali na kurirja Krainerja.

In čakali so zaman. Odšel je v dolino, na gestapo, ker je svojo nalogo opravil. Nemški obroč so se sklenili okrog ozemlja, na katerem so bili s svojo četo in med njimi tudi četa štajerske grupe, ki je bila z njimi in ki se je tisti večer odločila, da se bo prebijala v svojo smer, čeprav bi bilo tudi zanjo bolje, da bi se prebijala z njimi na primorsko stran čez italijansko mejo.

Nadaljevanje

V počastitev 5. avgusta 1941, ko je bil na Jelovici ustanovljen Cankarjev bataljon, slavijo tega dne prebivalci radovljiške občine svoj občinski praznik. Letos zaradi omejitvenih ukrepov slavlje ne bo preveč razkošno, prav tako ne bo slavnostnega zasedanja skupščine. Priložnostna slovesnost bo na praznik v graščinski dvorani v Radovljici, kjer bodo dobili posamezniki, organizacije in društva letošnja občinska priznanja.

Na 17. ločenih sejah vseh treh zborov skupščine občine Radovljica, — družbenopolitični zbor je zasedel 20. julija, zbor združenega dela in zbor krajevnih skupnosti pa 27. julija, so delegati sprejeli poslovnik o delu svojih zborov. Na dnevnem redu je bila obravnava in sprejem predloga odloka o potrditvi zazidalnega načrta Center Lesce, predlog sklepa o določitvi gibalnih meja šolskih okolišev osnovnih šol v občini Radovljica in poročilo o kršitvi družbenega dogovora o izvajanju politike na področju splošne porabe na ravni občin v SRS v letu 1982. Vsi trije zbori so obravnavali tudi gradivo za zasedanje skupščine SR Slovenije — predvsem osnutke nekaterih zakonov, ki se nanašajo na prostorsko zemljiško problematiko. Sprejeli so tudi okvirni dnevni red za jesensko zasedanje zborov OS Radovljica.

Zbora združenega dela in krajevnih skupnosti skupščine občine Radovljica sta obravnavala na ločenih 17. sejah osnutek odloka o sprejemu zazidalnega načrta za centralno območje Radovljica, predlog odloka o komunalnih dejavnostih v občini Radovljica in predlog odloka o javnem redu in miru v občini Radovljica. Zbor združenega dela pa je presojal zagotavljanje osnovne preskrbe v letu 1983 z analizo delovanja potrošniških svetov v občini. Sprejel je tudi sklep o ukinitvi izvajanja ukrepov družbenega varstva v DO Veriga Lesce TOZD TIO, ki velja od 1. avgusta 1983.

Izvršni svet OS Radovljica je sklenil, da bo v bodoče od vseh poslovnih organov delovnih organizacij in TOZD v občini, ki se bodo ponovno prijavili na razpis, zahteval, da predložijo koncept svojega dela za mandatno obdobje za katero prevzemajo dolžnost. To določilo naj bi se vneslo v razpisne pogoje.

Med 3.120 člani ZZZ NOV v radovljiški občini je po zadnjih podatkih že dobra tretjina starih nad 70 let, zategadelj je tudi umrljivost med njimi največja. Ugotovljeno je tudi, da se število članov ZZZ NOV v občini kljub temu ne zmanjšuje. Razlog je v tem, da so v radovljiški občini, predvsem v Radovljici in na Bledu tudi velike priselitve iz drugih občin.

Po načrtu idejnopoličnega usposabljanja medobčinskega študijskega središča politične šole CK ZKS za Gorenjsko je predvideno, da bo letos poglobljene oblike usposabljanja obiskovalo iz radovljiške občine 80 članov zveze komunistov. 25 članov naj bi opravilo občinsko politično šolo, 20 dopisno šolo marksizma, štiri seminar iz teorije in prakse marksizma, 30 seminar o samoupravljanju v združenem delu, eden pa naj bi opravil celoletno politično šolo v Ljubljani. Razen tega so v občini v organizaciji delavske univerze programirani tudi seminarji za kandidate za sprejem v ZKS, seminarji za novospreje-

te člane ZKS in predavanja za člane zveze komunistov po osnovnih organizacijah o aktualnih političnih in družbenoekonomskih ter varnostnih razmerah doma in v svetu.

Na osnovi stališč s posveta predsednikov konferenc in osnovnih organizacij sindikata v občini Radovljica, je občinski svet ZSS konec julija poslal vsem sindikalnim vodstvom smernice za izvajanje nalog o uresničevanju stabilizacijskih ukrepov v gospodarstvu občine, o ocenjevanju polletnega gospodarjenja in pri dopolnitvah obstoječih stabilizacijskih programov v svojih OZD in TOZD. Osnovne organizacije je tudi obvestil o spremenjenih razmerjih delitve članarine, ki znaša 40 % za osnovne organizacije.

Na predlog komisije partizanskih kurirjev pri občinskem odboru ZZZ NOV Radovljica, bo občinski odbor predlagal OK ZSMS Radovljica, da za prihodnje leto v načrt pohoda Kurirčkov pošte v radovljiški občini vključi obhod vseh devetih spominskih obeležij kurirskim postajam na tem območju. Na Gorenjskem so doslej postavili že 45 takšnih obeležij.

Po podatkih Skupnosti za zaposlovanje je bilo v letu 1982/83 v radovljiški občini skupaj 1.493 učencev srednjih šol in 417 študentov višjih in visokih šol. Kadrovske štipendije je prejelo 419 srednješolcev ali 28,1 % in 81 študentov, kar je 19,4 %. Po številu oz. odstotku štipendistov srednješolcev je radovljiška občina zadnja na Gorenjskem pri študentskih štipendistih pa predzadnja, za odstotek manj jih je le v Trzinu.

V občinskem skladu za pospeševanje kmetijske pridelave, s katerim naj bi zlasti pospešili vzrejo živine in pridelavo mesa, pridelavo mleka in zelenjave, imajo v radovljiški občini načrtovano 30 milijonov din. Razen tega radovljiška občina sovlaga svoja sredstva tudi v prašičerejo in perutninarstvo v drugih krajih Slovenije.

Za 196 upravičencev in upravičenk družinske invalidnine v občini Radovljica je bilo v letu 1982 porabljeno skupaj 3.124.992 din. Razen tega je v občini še 101 upravičenec do invalidskega dodatka z najnižjimi pokojninskimi prejemki. Zanj je bilo porabljeno lani 6.536.914 din.

V Stari Fužini delavci SGP Bohinj zaključujejo z gradnjo stanovanjskega bloka, ki bo zgrajen predvidoma konec avgusta. V bloku bo dobilo stanovanje 18 stanovalcev.

V juliju so v Ukancu pri hotelu Zlatorog v Bohinju zaključili z deli na izgradnji dveh teniških igrišč. Investitor je Alpe-tour TOZD Hoteli Bohinj, ki je za naložbo odmeril nad 1,3 milijona din. Igrišči bosta izpopolnili turistično ponudbo bohinjskim gostom.

V družbenem sektorju drobnega gospodarstva v radovljiški občini je znašal povprečni osebni dohodek v letu 1982 na zaposlenega 14.121 din, kar je 3 % višji od osebnega dohodka v družbenem gospodarstvu. Vendar pa je najnižji osebni dohodek le 9.561 din, ki so ga dobili delavci v Čevljarstvu Triglav v Bohinjski Bistrici.

Kmetijska pridelava v Bohinju ne daje pričakovanih rezultatov, kar je še posebno opazno v živinoreji in mlekarstvu, po čemer je bil Bohinj znan že od nekdaj. V vseh bohinjskih naseljih je 74 % kmetij, kjer imajo 1 do 3 glave goveje živine,

25 % ima 4 do 9 glav in le 1 % kmetij je, kjer imajo nad 10 glav goveje živine. Letno odda 82 % kmetij do 5.000 litrov mleka, 13 % do 10.000 litrov mleka, 4 % do 20.000 litrov mleka in le 1 % nad 20.000 litrov mleka. Podatek, da 409 kmetijskih gospodinjstev odda dnevno v Bohinju le 3.994 litrov ali 11,1 liter mleka na gospodinjstvo, kaže kako skromna pa tudi draga je ta pridelava. Zaradi navedenih vzrokov je to problematiko obravnaval tudi izvršni svet občinske skupščine Radovljica na majskem zasedanju.

Za koriščenje termalne vode iz vrtnice pri hotelu Golf na Bledu je izvršni svet OS Radovljica, na podlagi izvedene tehnične dokumentacije, pod posebnimi pogoji izdal vodnogospodarsko dovoljenje. Izdano pa je tudi soglasje za uporabo mineralne vode iz vrtnice pri Kazini Integralu Golf turistu TOZD hotel Park Bled. Termalno vodo bosta začasno skupno uporabljala za svoje kopalne bazene hotel Park in HTP Bled. V ta namen bosta sklenila oz. dopolnila samoupravni sporazum o koriščenju vode.

Po srednjeročnem programu Zavoda triglavski narodni park Bled bodo v letu 1983 postavili na celotnem območju triglavskega narodnega parka vhodne napisne table na mejah parka ter druge table s potrebnimi informacijami obiskovalcem parka. Nadaljevali bodo z označevanjem osrednjega območja parka in natisnili prospekt parka v 20.000 izvodih ter posebno brošuro o parku v 5.000 izvodih. Skupaj s Planinsko zvezo Slovenije in Inštitutom za geodezijo in fotogrametrijo iz Ljubljane so začeli pripravljati topografsko karto Triglavskega narodnega parka v merilu 1:50.000.

V začetku februarja prihodnjega leta, predno se začne zimska olimpijada v Sarajevu, bodo nosili olimpijski ogenj tudi prek radovljiške občine. V ta namen so že začeli ustanavljati posebno organizacijsko odbora v občinskem merilu in v Elanu Begunje, kjer bodo sprejeli nosilce olimpijskega ognja, 2. februarja 1984.

Na pobudo konference osnovnih organizacij sindikata so v Almiri Radovljica septembra 1982 ustanovili ženski pevski zbor, v katerega se je vključilo 24 delavk Almire. Zbor vodi pedagoška delavka Brane Pirih. Doslej so imele pevke 22 vaj in dva nastopa, oba na otvoritvah razstav v almirini galeriji Grimše na Bledu. Ta ženski zbor je edini v radovljiški občini, kar je pomembno za razvoj zborovskega petja, ker razen v KUD Veriga Lesce ne sodelujejo ženske.

Gorenjski muzej iz Kranja je pripravil v galerijskih prostorih Šivčeve niše v Radovljici zanimivo narodopisno razstavo Materialna kultura v Gornjesavski dolini — živinoreja. Razstavo so odprli 1. julija, na ogled pa je do 7. avgusta.

Letos slavi plavalni klub Radovljica že častitljivo 50-letnico obstoja. Radovljiški klub, ki združuje kar 116 aktivnih tekmovalcev, predvsem mladincev in pionirjev, sodi med najboljše slovenske plavalne kolektive. Po rezultatih pionirskih tekmovanj pa je zapažen tudi v državnem merilu. V svojih vrstah ima nekaj republiških reprezentantov in državno reprezentantko Zdenko Maček. Jubilej kluba bodo praznovali letos 6. avgusta, ko bodo organizirali mednarodni plavalni miting, na katerem bodo sodelovali tudi zamejski Slovenci iz Avstrije in Italije.

Na državnem prvenstvu v motornem letenju, ki je bilo julija v Paračnu ob udeležbi najboljših motornih pilotov-akrobatov, iz vseh jugoslovanskih letalskih klubov, se je izkazal tudi mladi pilot Franc Lajovic ALC Lesce, ki je v skupni razvrstitvi dosegel odlično 3. mesto.

SLAVILI BODO 90-LETNICO ODKRITJA NAŠEGA VINTGARJA

Bled ima v svoji okolici dosti prijetnih in zanimivih sprehajalnih poti in izletniških točk, ki so jih domačini odkrili, več pa uporabljali gostje in izletniki. Prav gotovo pa v rang gradu in otoka, ki štejata med edinstvene zanimivosti ne le Bleda, ampak na Slovenskem nasploh, lahko uvrstimo tudi sotesko Vintgar s slapom Šum. Zato je prav, da pri opisu Bleda ne pozabimo tudi na to najbolj pomembno sprehajalno območje Bleda, v slikovitem naravnem okolju.

Jakob Žumer, župan iz Gorij in znani fotograf ter kartograf B. Lergetporer z Bleda, sta pri zelo nizkem vodostaju v letu 1891 preiskovala celotno okolico Dobrave in prišla na strmo steno, ki jim ni dovoljevala poti naprej. Tudi drugi poizkusi jima ni uspeli, ogledala pa sta si tudi druge možnosti na začetku in koncu ožine in končno našla pravo pot.

Navdušena nad to naravno lepoto sta ustanovila poseben gradbeni odbor, ki naj bi zbral denar in uredil sotesko. Odbor je vodil Jakob Žumer. Denar so prispevali kranjski deželni zbor, kranjske hranilnice, hotel Luisenbad na Bledu pa je zbral od gostov na raznih prireditvah 174 guldnov — skupaj pa so dale razne prireditve 2.254 guldnov. To sicer ni zadostovalo, vendar je bila 26. avgusta 1893 soteska v Vintgarju odprta. Na slovesnosti se je zbralo 300 oseb, otvoritev pa je opravil predsednik Jakob Žumer.

Soteska Vintgar je dobila ime po hribu nad Rajučovo pečjo, dolga je 1606 m, na desni strani so strme skale Homa, na levi pa Boršt.

Na vhodu v sotesko s strani Katarine je vodopad Šum — 526 m, prek katerega pada Radovna v 26 m visokem vodopadu in prek njega sta oba li povezani s 25 metrov dolgim mostom. Skozi sotesko pa vodijo galerije in mostovi. Lesene galerije vodijo skozi »pekel«. Nasproti »pekla« je stolpu podobna skala »kranjske hranilnice« v zahvalo za njen prispevek za gradnjo Vintgarja. Za »peklo« se soteska širi, stene pa so manj strme, tako da že zraste kako drevo ali grmičevje. Soteska se vse bolj širi do velikega kotla »Rajuča peč«, kjer je 11 m dolg most 15 m nad potokom.

Tu se največkrat lahko vidijo postrvi. Na levi strani se začne 125 m dolga Žumarjeva galerija, kjer je najbolj romantičen predel soteske. Na prehodu iz tega predela so klopi in »križevna slika«. Nekako 150 m pred izhodom je »mala krožna pot«, kjer je skala sredi potoka, okoli katere so tolmuni oziroma vrtinci, na zadnjem mostu na koncu pa je »velika krožna pot«.

Zima, poplave in plazovi so večkrat delali v soteski, na galerijah in mostovih veliko škodo. Tako je bila soteska skoraj povsem uničena v letu 1917, to je med vojno. Potrebna sredstva za popravilo je pridobil župnik Ivan Piber, kot deželni poslanec v letih 1920—21. Temeljito so jo popravili v letu 1924 in je popravilo stalo kar 30.000 din. Jeseni 1926 pa so bile galerije in mostovi ponovno uničeni. Takrat je Tourist Office iz Ljubljane poravnal celotno obnovo. Takrat so obnovili tri mostove in 14 galerij. Vpeljali so tudi vstopnino.

Skozi sotesko je pol ure hoda, dostop pa je možen prek Zasipa in sv. Katarine, zanimive gotske cerkvice, obdane z obzidjem, zgrajenim v času napadov Turkov. Cerkev je iz 15. stoletja, vendar s kaj skromno notranjostjo. Prav bi bilo, da bi se je le enkrat spomnili na Zavodu za spomeniško varstvo v Kranju, mogoče pa bi še drugi zainteresirani kaj priložili. Dostop pa je mogoč še mimo Sp. Gorij in Fortune, mimo restavracije »Vintgar«, ki slavi daleč naokoli zaradi svojih enkratnih postrvi, gob in jagod. Le nekaj metrov od restavracije je večje parkirišče. Tu je tudi okrepčevalnica, kjer je treba plačati vstopnino, ki so jo vpeljali šele leta 1926. S tem vsaj delno pokrijejo visoke

stroške za vzdrževanje soteske. Dostop pa je mogoč tudi prek Poljan z Jesenic in Blejske Dobrave.

Leta 1973 so slavili 80-letnico odkritja te soteske in tedanji predsednik Matija Klinar se je spominjal vseh naporov za ureditev in večkratno obnovo soteske. Veliko se je takrat zbralo obiskovalcev — zapisali pa smo takrat, da jih je bilo najmanj z Bleda. Čudno, saj Vintgar izredno bogati blejsko turistično ponudbo. Res zasledimo tudi v sosednji Avstriji in Švici posebne soteske, le tako bogate in raznolike ne bi našli.

Po zadnji slovesnosti pred deseti leti so začeli z obnovo galerij in mostov. Les je pač les in hitro dotraja. Zato so se odločili turistični delavci v Gorjah, da bi nadomestili lesene pragove z jeklenimi. To je trajnejše in tudi varnejše. Tako so sedaj skoraj že vse zamenjali. S tem bo tudi manj vzdrževanja. Kot so preje imeli vsa tesarstva dela v soteski v »zakupu« znani Zalokarjevi tesarji, jih je sedaj zamenjal tesar Vinko Slivnik z Gorij, ki se za Vintgar vedno rad žrtvuje.

Ob tej soteski je bilo tudi že več zamisli o iluminaciji celotne soteske. To bi bila enkratna atrakcija — res da ne poceni, žal pa je najbrž že dosti zamujenega.

Pri odkritju in nato pri zamisli, kako urediti sotesko dostopno ljudem, je imel velike zasluge Benedikt Lergetporer, ki je tesno sodeloval z Jakobom Žumrom, čeprav bi to radi nekateri zamolčali. Lergetporer je bil doma v Salzburgu, kjer se je rodil leta 1845, nato pa je živel na Tirolskem. Tam sta se mu rodili dve hčerki, od katerih je Berta prišla na Bled in tu imela več let fotografski atelje, do pred vojne pa tudi trgovino s foto materiali in ostalo turistično robo. Njen atelje pri današnjem Blegašu so že med vojno odstranili. Za hčerko je na Bled prišel Lergetporer leta 1884. Poleg fotografiranja se je predvsem ukvarjal s kartografskimi deli. S slikami Bleda, pa naših gora, predvsem Julijskih Alp, je vzbudil zanimanje za naše kraje in za naše gore. Začel je izdajati turistične razglednice, saj so gostje kaj radi segli po

njih. Danes pa njegove slike služijo že za spoznavanje Bleda v tistih časih.

Na Kranjskem je bil edini, ki je delal reliefne zemljevide. Veliko priznanje mu je bilo dano, ko mu je kranjski deželni zbor odobril izdelavo reliefnega zemljevida v izmeri 1:25.000 za ceno 2.304 goldinarjev. Pripravil je geoplastično karto Gorenjske in ti posnetki so še shranjeni v muzeju poleg tega pa še več kot 300 posnetkov, od tega nekaj pri nas, ostali pa v Innsbrucku in Gradcu. Poleg naših domačih pogorij in Primorske, Dolomito, Istre, so ohranjene njegove skice in slike iz Južne Tirolske in Tirolske.

Za svoje delo je prejel več priznanj. Tako leta 1890 v Gradcu častno diplomu za reliefne karte in leta 1891 v Trstu medaljo »Societa Degli Amici dell'Arte« za fotografije. Umrl je na Bledu leta 1910, kjer so ga tudi pokopali.

O Vintgarju so pisali že mnogi, skoraj ni turistične edicije, da je ne

VELIKO POMANJKANJE VODE V LIPNIŠKI DOLINI

Vasi v krajevnih skupnostih Dobrava, Kamna gorica in Podnart imajo v tem sušnem obdobju vode le še po nekaj ur dnevno. Vas Rovte pa je že nekaj dni brez vode.

Omenjena naselja so priključena na zajetje Črni potok pri Kropi, vendar v sušnih obdobjih izvir vode ne zadošča. Glede na to je SIKS Radovljica pripravila vse potrebne načrte in študije za novo zajetje, in sicer 20 sekundnih litrov vode iz izvira Kroparice, ki ima v sušnih obdobjih 125 sekundnih litrov vode. 21. januarja letos so se na sedežu samoupravne komunalne skupnosti v Radovljici dogovorili, da bodo začeli z gradbenimi deli za novo zajetje že letos v marcu mesecu ali aprilu. Z gradbenimi deli se niso začeli, ker KS Kropa ni dala soglasja, čeprav so strokovnjaki izračunali in ugotovili, da je za potok Kroparico pri odvzemu 20 sekundnih litrov vode tudi v sušnem obdobju zagotovljen biološki minimum.

bi krasile slike o tej soteski. Prvi pa, ki je napisal krajšo brošuro o Vintgarju, je bil Janko Žirovnik (1860—1941). Bil je nadučitelj v Gorjah, zelo vnet turistični delavec, živel pa je na Bledu, kjer si je ustvaril svoj dom v Zaki. Imel je osem otrok in vsi so se v pretežni meri ukvarjali s turizmom ali gostinstvom.

Sotesko v Vintgarju vsako leto obišče nad 50.000 izletnikov in gostov z Bleda. Številne so šolske skupine v spomladanskem in jesenskem času. Vsekakor je naravna znamenitost, ki si jo je le vredno ogledati.

Letos, ob krajevnem prazniku Gorij, bodo slavili 90-letnico odkritja te sloyite soteske. Na TD Gorje si prizadevajo, da bi bilo to slavlje kar najbolj slovesno, da bi privabili številne obiskovalce, pa tuje in domače turiste, ki bodo tačas letovali na Bledu. Ob tej priliki pripravljajo posebno brošuro, ki naj bi povedala vse o začetkih in razvoju Vintgarja.

Božo Benedik

Ker so naselja v lipniški dolini v tem sušnem obdobju skoraj brez vode, so se v petek, 29. julija sestali v Kropi predstavniki ustreznih občinskih organov, sosednjih krajevnih skupnosti in delegati sveta KS Kropa in na kraju samem ugotovili, da odvzem 20 sekundnih litrov vode v tem sušnem obdobju za potok Kroparico skoraj nič ne pomeni. Glede na to sosednje krajevne skupnosti upajo, da bo KS Kropa takoj izdala ustrezno soglasje za zajetje, nakar bo celotna Lipniška dolina imela dosti vode tudi v najbolj sušnih obdobjih.

Ciril Rozman

TRI RAZSTAVE ZA OBČINSKI PRAZNIK

S krajšim koncertom ženskega okteta DPD Svoboda Tone Čufar Jesenice, so v petek 29. julija v razstavnem salonu DOLIK odprli skupinsko razstavo likovnih del članov likovne sekcije DPD Svoboda Trbovlje-center in članov likovnega kluba DOLIK Jesenice, ki se prek likovne šole vključujejo v klub. Razstavo je odprl predsednik Skupščine občine Jesenice Franc Brelih in ob tej priložnosti čestital RELIKU ob 20-letnici njihovega delovanja, članom DOLIKA pa za prejšnje največje slovensko priznanje za likovno dejavnost AZBETOVO PLAKETO.

Oba likovna kolektiva je ob otvoritvi predstavil predsednik društva Joža Varl in ob tej priložnosti poudiril:

»Skupinsko razstavo slik članov RELIKA in DOLIKA odpiramo v počastitev velikega dogodka izpred 42 let, ko so jeseniški delavci izpričali ne samo veliko revolucionarnost in odločnost, da se uprejo okupatorju, osvobodijo svojo domovino in ji dajo drugačno podobo, temveč tudi visoko kulturno zavest, ko so se uprli najbolj nečloveškemu fašizmu, ki je barbarsko teptal in uničeval kulturo in kulturno dediščino podjarmljenih dežel in uveljavljal svojo kulturo oškropljeno s krvjo, solzami, znojem... kar se posebej velja za naš mali slovenski narod, ki ga je fašizem hotel izbrisati iz zgodovine.

To ob takih kulturnih prireditvah moramo poudariti, kajti nemalokrat se dogaja, da prikazujemo narodnoosvobodilni boj in socialistično revolucijo kot nekaj izoliranega in nenadnega, brez globokih korenin v življenju preteklih generacij na teh tleh. Zato je prepričljiv dokaz generacija, ki se je 1. avgusta 1941 na Obranci spopadla z Nemci, generacija, ki je pred tem več kot dve desetletji kovala delavsko enotnost, opozarjala na nevarnost fašizma in pripravljala delavski razred na ta zgodovinski dogodek.

To moramo poudarjati tudi zato, ker je bil narodnoosvobodilni boj svojevrsna kulturna revolucija. V tem boju so najširši sloji ljudstva spreminjali svoja stoletna in tisočletna pojmovanja, oblikoval je nove vizije življenja, pokazal je izjemno ustvarjalno moč ljudskih množic za oblikovanje novih življenjskih vsebin in vnašanje sprememb v vsakdanje življenje. Med množicami so se uveljavile nove moralne kvalitete in postala materialna sila, ki ni bila samo odločilna za politično zmago narodnoosvobodilnega boja, temveč tudi za vso pot našega družbenega razvo-

ja od osvoboditve do danes. V narodnoosvobodilnem boju je doživljala razcvet tudi kulturna ustvarjalnost, ki ni bila nikakršen okras, ne zaprta v slonokošene stolpe ali prepuščena elitam, temveč je bila dejavno in trdno vpeta v revolucijo in nove moralne kvalitete.

Ta sporočila naše narodnoosvobodilne borbe in socialistične revolucije moramo mnogo bolj kot doslej, posebno v sedanjih težkih časih, ne samo obujati, temveč dejavno vgrajevati v naše obnašanje in ravnanje.

Otvoritev razstave je prisostvovala izjemno veliko ljudi, med njimi številni predstavniki družbenopolitičnega in kulturnega življenja občine, vsi razstavljalci in med njimi tudi predstavniki likovne sekcije RELIK iz pobratene občine Trbovlje.

Skupinska razstava bo odprta do vključno 17. avgusta.

KOSOV GRAŠČINI VDAHNJENO ŽIVLENJE

V soboto, 30. julija pa so v okviru praznovanja občinskega praznika v Kosovi graščini na Jesenicah odprli nekaj prenovljenih prostorov in v prvem nadstropju razstavi »Jesenice v NOB 1941–1945« in likovnih del akademkega slikarja Janeza Ravnika na temo »požig Radovne«.

O pomenu te pridobitve je ob otvoritvi spregovoril predsednik odbora za ureditev muzeja Janko Burnik, ki deluje pri Kulturni skupnosti Jesenice in predstavlja funkcionalno ureditev celotne zgradbe, ki naj bi bila zaključena za občinski praznik prihodnjega leta.

Predsednik Skupščine občine Jesenice Fran Brelih je izrazil zadovoljstvo, da se postopno le uresniči-

jejo dolgoletne želje, da dobimo občinski muzej delavskega gibanja in NOB, predsednik skupščine Kulturne skupnosti Jesenice Slavko Mežek pa je poudaril pomen te kulturne pridobitve za železarske Jesenice, ki naj bi bila v bodoče sestavni del občinske muzejske skupnosti.

Vodja tehničnega muzeja Železarne Tone Konobelj je številnim navzočim razložil vsebino razstave, ki seveda še zdaleč ne prikazuje celovito podobo Jesenic v narodnoosvobodilnem boju zaradi omejenih prostorskih možnosti pa tudi obilice gradiva iz tega obdobja.

Razstavi bosta v Kosovi graščini predvidoma odprti do konca meseca septembra, ogledate pa si ju lahko vsak dan, razen nedelje od 10. do 12. in od 17. do 19. ure ter v sobotah od 10. do 13. ure.

SORAZMERNO VISOKO KVALITETNO POPREČJE NA SLIKARSKI RAZSTAVI V MOJSTRANI

V nedeljo, 31. avgusta pa se je slavju ob občinskem prazniku pridružila še četrta razstava del udeležencev slikarske kolonije Vrata '83, ki so jo odprli v avli osnovne šole 16. december v Mojstrani.

Na razstavi, ki so jo odprli ob številnih navzočih, se s svojimi slikami predstavljajo: Peter Adamič, Stane Oblak, Mirna Pavlovec in Janez Rant iz Škofje Loke, Jože Trpin iz Ljubljane, Vida Štemberger iz Iskre Kranj, Franc Berce, Franc Dolinšek, Nika Hafner, Zdravko Kotnik, Franc Kreuzer in Tone Tomazin iz DOLIKA Jesenice.

Če k vsem tem prireditvam prištevamo še koncert pihalnega orkestra Jeseniških železarjev na sam praznik, potem mirno lahko zapišemo, da občinskemu prazniku dajejo že več let kulturna snovanja naše občine izjemnen prispevek, poleg seveda nekaterih športnih prireditev in tekmovanj.

PRVA FAZA DOGRADITVE OSNOVNE ŠOLE KARAVANŠKIH KURIRJEV NOV NA KOROŠKI BELI

V petek, 29. julija, smo na Koroški Beli izročili namenu prvo fazo dograditve šole: kuhinjo, jedilnico in zaklonske, zgrajeno s sredstvi drugega samoprispevka občanov jeseniške občine.

Lani 1. avgusta smo postavili temeljni kamen. Delo je bilo opravljeno v roku, saj je gradnja trajala le eno leto. Vsem izvajalcem se zato lepo zahvaljujemo.

Gradnjo je prevzel Gradbincec, sodelovali pa so že Elim Hrušica, Elektro Zirovnica, Vodovod Jesenice, Kovinar Jesenice, Franc Kern iz Kamnika, Daniel Bobič z Jesenic, Alojz Hlebanja iz Martuljke, IMP Ljubljana, Zagrad Ljubljana, Elektrotehna Ljubljana, Zarja Jesenice, Kovinostroj Grosuplje, Slovenijales Ljubljana, SICO-UNIS TOZD Savlje ter Fužinar in Merkur Jesenice. Projektiranje je prevzel BUSP Jesenice.

Na otvoritvi se je zbralo mnogo prebivalcev in predstavnikov družbenopolitičnih organizacij občine Jesenice. Učenci osnovne šole Karavanških kurirjev NOV in glasbene šole so pripravili pester kulturni program. Zbranim so spregovorili ravnateljica šole Doroteja Smolej, predsednik gradbenega odbora Anton Arh in predsednik Skupščine občine Jesenice Franc Brelih, ki je nove prostore tudi izročil namenu.

Zaklonske bo služilo kot garderoba, sodobna kuhinja bo lahko otro-

kom nudila kvalitetno dopolnilo domači prehrani, kar je izredno pomembno za otrokov telesni in duševni razvoj, celotno okolje z jedilnico pa bo pogojevalo, da bodo učenci kultivirali svoj odnos do prehrane in higienskih navad.

V prostorni jedilnici, večnamenskem prostoru, bomo lahko preživeli tudi prijeten delovni dan, ki ga bomo popestrili z občasnimi razstavami.

Občani, ki smo izglasovali samoprispevek, se zavedamo, da je del življenja, ki ga mlad človek preživi v osnovni šoli, tisti čas, ko se oblikuje njegovo temeljno znanje za življenje, ko se oblikuje njegov občutek pripadnosti kolektivu — družbeni sredini.

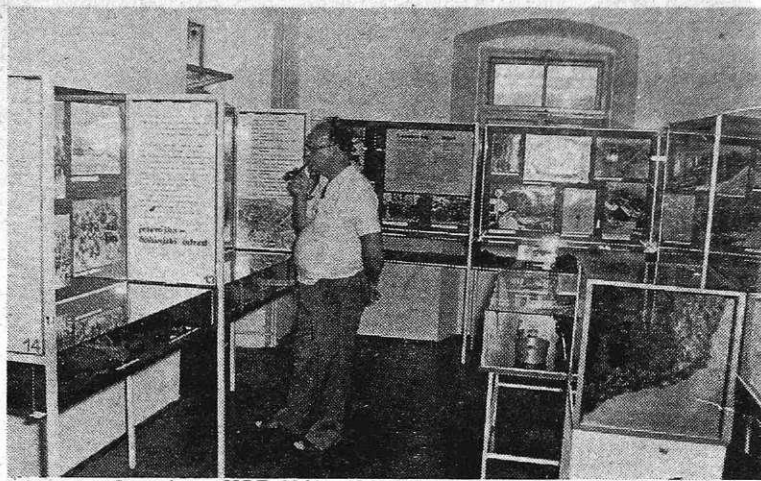
Trdimo lahko, da je samoprispevek, kot način zbiranja sredstev za razvoj šolstva odraz solidarnosti in zrelosti občanov jeseniške občine.

Zato se v imenu krajevnih skupnosti Javornik-Koroška Bela in v imenu kolektiva šole vsem še enkrat priščno zahvaljujemo.

Kolektiv OŠ karavanških
kurirjev NOB
Koroška Bela

Otvoritev prvega novega objekta pri osnovni šoli Karavanških kurirjev NOV na Koroški Beli (foto Darko Gregori)

Razstava »Jesenice v NOB 1941–1945« v Kosovi graščini (foto S. Kokalj)

Iz otvoritve razstave v likovnem salonu Dolik (foto B. Čušin)

Razstava slik akademkega slikarja Janeza Ravnika v Kosovi graščini (foto S. Kokalj)

RUDOLF ARH RAZSTAVLJA NA LIPANCI

Tudi letos je Planinsko društvo Bled že po tradiciji ogniziralo v Blejski koči na planini Lipanca (1633 m) samostojno razstavo slik člana likovnega kluba DOLIK pri DPD Svoboda Tone Čufar Jesenice RUDOLFA ARHA, in sicer na temo PLANŠARSKI STANI IN STAJE. Razstavo, ki so jo odprli 31. julija, bo odprta do 31. avgusta.

To je že sedemindvajseta samostojna razstava slikarja Rudolfa Arha, ki se zelo sistematično loteva posameznih tem, kar glede na to, da stara gorenjska arhitektura počasi izumira, pomeni dragocen prispevek k ohranitvi likovnega zapisa o teh objektih.

FRANCU SLUGI PRVA NAGRADA V NOvem MESTU

V Novem Sadu je od 4. do 17. avgusta odprta že šesta razstava fotografij in barvnih diapozitivov na temo Človek in nafta in petrokemija '83, ki jo že tradicionalno prirejajo ob 6. avgustu, dnevu rudarjev SR Srbije.

Strokovna žirija je za kolekcijo fotografij dodelila prvo nagrado — zlato plaketo »grand prix CINIQUEP '83« sodelavcu iz TOZD Jeklarna in članu foto kluba Andrej Prešeren Jesenice FRANCIJU SLUGI.

Franci Sluga prav gotovo sodi med najbolj ustvarjalne fotoamaterje jeseniškega kluba, v zadnjem času tudi s številnimi priznanji, ki se odziva razpisom tako v ožji kot širši domovini. Ponaša pa se tudi s številnimi samostojnimi razstavami, poleg udeležbe na skupinskih razstavah.

10. AVGUST — KRAJEVNI PRAZNIK KS PODMEŽAKLA

Ob krajevnem prazniku krajevnih skupnosti Podmežakla, katerega praznujemo v spomin na ustanovitev okrožnega odbora Osvobodilne fronte 10. avgusta leta 1941, je prav da v nekaj besedah opišemo našo preteklost, kako je naselje Podmežakla nastala in se razvila v delavsko naselje jeseniškega bazena.

Naselje Podmežakla je eno najstarejših naselij v občini Jesenice. Stanovanjska stiska, ki je bila bolj ali manj vedno prisotna na Jesenicah, je kljub kraškemu skalnatemu terenu opogumila številne delavce zaposlene v železarni, da so se z golimi rokami lotili planiranja in nato gradnje strehe nad glavo. Po večini so gradili dvostanovne hiše iz po vsej finančnih razlogov. Eno stanovanje s sobo in kuhinjo, seveda brez vsakih pritliklin so oddali v najem, da so si s tem omogočili hitrejšo odplačevanje dolga, ki je nastal z gradnjo hiše.

Gornji del naselja je nastal po večini po prvi svetovni vojni. Naselje so imenovali Kurja vas. To ime je naselje dobilo, ker so stanovalci na veliko gojili kokoši. Poleg tega so gojili tudi koze, kajti mleka na Jesenicah v teh časih ni bilo. Po mleko se je hodilo v Planino pod Golico, celo v Gorje in Zirovnico. Marsikaj je bilo v teh časih drugače in tudi življenje mnogo težje kakor je to danes. O tem bi marsikaj vedele povedati starejše gospodinje.

Tako je še pred drugo svetovno vojno nastalo tu zelo dolgo delavsko naselje, saj meri v dolžino kar 4 km, v širino pa komaj pol km. Spodnji del naselja je nastal nekaj let kasneje. Od podvoza navzdol je bilo zemljišče v upravi občine Gorje, ki je brez posebnih ovir dovoljevala gradnjo na tem terenu.

Tudi za gojitve športa je bil teren zelo primeren. Mladi so začeli gojiti razne športne dejavnosti. Pod tovarniškim kamnolomom je bil zelo velik bukov gozd. V sredini tega gozda je bila precej velika plana, na kateri so mladi začeli gojiti telovadbo in razne druge športne dejavnosti, kar je bila osnova za gradnjo današnjega športnega igrišča. Prav Podmežakla je bi-

la zibelka vseh vrst športnih dejavnosti, od telovadbe, teka, smučanja, sankanja, alpinizma do hokeja. Vse zemljišče je bilo last bivše KID, ki je s posebnim namenom začela podpirati športne dejavnosti. Tako so se športno udeleževali Sokoli in Orli, kasneje pa športno društvo Bratstvo. V spodnjem delu Podmežakle se je mladina opredelila in zelo aktivno sodelovala v delavskem kulturnem društvu Svoboda. Ustanovili so tudi gradbeno združenje »Stan in dom« in športno društvo »Kovinar«.

Tako so začeli s planiranjem terena za nogometno igrišče, na katerem je kasneje nastalo veliko delavsko naselje. Idejo za ureditev športnega igrišča je dal Jože Gregorič, kasnejši heroj in njegov brat Ivan. Tako se je tu zbirala napredna delavska mladina, ki je prav zaradi svoje revolucionarnosti in borbosti odigrala pomembno vlogo pri ustanavljanju Osvobodilne fronte v jeseniški občini.

Prav v naselju Podmežakla se je začel množičen upor proti nasilju, katerega je začel izvajati leta 1941 okupator. Mnogi delavci so odšli v partizane, drugi pa doma aktivno delali za OF. Pri tem delu so se posebno odlikovali mladi, katerih je bilo v Podmežakli precej. Idejno prekaljeni so se uporno zagrizli v delo in pridobivali tudi druge. Seveda to ni ostalo prikrito okupatorju, ki je začel preganjati in zapirati v Begunjske zapore. Tako je okupator aretirati in zaprl tudi nekaj najbolj naprednih mladih iz Podmežakle in Javornika. Tisti, katerim se ni uspelo umakniti v partizane, so padli kot talci pod okupatorjevimi streli, drugi pa so padli v partizanih. Tako je v tem času padel cvet naše napredne delavske mladine.

J. R.

ČUFARJEVE PLAKETE ZA LETO 1983

Na podlagi 3. člena sklepa o podelitvi Čufarjevih plaket skupščina Kulturne skupnosti Jesenice

RAZPISUJE ČUFARJEVE PLAKETE ZA LETO 1983

Čufarjeve plakete se podelijo organizacijam in posameznikom za:

- aktivnost in uspehe na področju kulturnih dejavnosti,
- ustvarjalno in poustvarjalno delo na področju kulture,
- dolgoletno uspešno delo na področju kulture,
- kvalitetne dosežke v posameznih kulturnih dejavnostih,
- dosežke strokovnega, organizacijskega in znanstvenega dela,
- uspehe, ki pospešujejo kulturno dejavnost na področju propagande in publicitete.

Predloge za podelitev lahko dajo občani, kulturne in druge organizacije ter društva.

Pisne predloge z obrazložitvijo je treba predložiti strokovni službi Kulturne skupnosti Jesenice, Trg Toneta Čufarja 4, do 1. septembra 1983.

ZAHVALE

Ob boleči izgubi dragega moža, očeta, starega očeta

JOŽEFA BELE

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem za cvetje in izrečena sozolja, še posebno družini Zamida, Sečar in Nadji Repinc, ki so nam v težkih trenutkih stali ob strani.

Iskreno se zahvaljujemo za denarno pomoč delovni skupnosti KO-FI (spediciji), delavcem aglomeracije in delovni skupnosti KSI za izrečena ustna in pisna sozolja ter vsem, ki so nam pomagali in ga spremili na njegovi zadnji poti.

Vsem še enkrat iskrena hvala.

Vsi njegovi

Ob smrti dragega moža, očeta in starega očeta

SAFETA GRBIČA

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, znancem in prijateljem, organizaciji ZB NOV KS Cirila Tavčarja in stanovalcem Tavčarjeve 8 za vence in denarno pomoč. Posebno se zahvaljujemo zdravniku tov. Hriberniku in ostalemu osebju internega oddelka Bolnice Jesenice za njihov trud.

Vsi njegovi

Ob izgubi očeta in starega očeta

ANTONA KUNČIČA

se iskreno zahvaljujemo sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki ste ga pospremili na njegovi zadnji poti, podarili cvetje in sočustvovali z nami. Hvala sodelavkam in sodelavcem iz obrata RTA za denarno pomoč ter pevcem za zapete žalostinke.

Iskrena hvala sestram, zdravnikom in strežnemu osebju doma dr. Franceta Berglja za skrbno nego in pomoč ob njegovi težki bolezni.

Zalujoci sin Tone z družino in drugo sorodstvo

Ob boleči izgubi naše drage mame, babice in prababice

ANE KEJŽAR

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, ki so nam v težkih trenutkih pomagali, nam izrekli sozolja, darovali cvetje in vence ter jo spremili na njeni zadnji poti.

Zahvaljujemo se dr. Dražiču za njegovo zdravljenje na domu.

Vsi njeni

Ob boleči izgubi žene, stare mame in prababice

FRANČIŠKE STRAJNAR

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem in sodelavcem iz RO, TKR in SEO, ki so nam izrazili sozolja in darovali vence ter cvetje in jo spremili na njeni zadnji poti.

Zahvalo izrekamo dr. Grošlju in dr. Dražiču za obiske na domu, kakor tudi osebju kirurškega oddelka jeseniške bolnice ter pevskemu zboru iz Žirovnice.

Zalujoci mož Tone, hčerke Sonja, Lenka in Metka z družinami in sinova Dušan in Tone z družinama.

KO ZB NOV Hrušica in krajevna skupnost Hrušica se zahvalujeta pevskemu zboru društva upokojencev Jesenice, recitatorjem DPD Svobode Hrušica, govorniku in praporščakoma za izvedeni program na žalni komemoraciji, ki je bila 27. julija na grobovih padlih talcev v Begunjah.

DEŽURNI TRGOVINI

V soboto, 6. avgusta, bosta na Jesenicah od 8. do 19. ure odprti trgovini:

DELIKATESA — Kašta 2 na Tržnici, Titova 22 in
DELIKATESA — Poslovalnica 2, Titova 58.

DEŽURNA LEKARNA

V mesecu avgustu bo za občini Jesenice in Radovljica dežurna lekarna na Bledu.

DEŽURSTVO V AVTOMEHANIČNIH DELAVNICAH NA JESENICAH

V soboto, 6. avgusta: Peter PRIMOŽIČ, Finžgarjeva 2, Jesenice.

OBVESTILO

Turistično društvo Jesenice sporoča, da v avgustu ne bo moč slediti vremenskim podatkom na merilnih napravah vremenske hiše na Jesenicah, ker so le-te zaradi dotrajnosti v popravilu. Prosimo razumevanja.

REŠITEV KRIŽANKE IZ 27. ŠTEVILKE ŽELEZARJA:

prorektor, reportaža, enota, cik, skiro, kanu, valjarna, ani, peta, ars, VA, start, daktilograf, avtor, Atrans, Aanrud, Dario, Fo, član, ris, Cita, urad, ime, EK, Mura, Akan, Rac, slepota, Aheron, nestor, Bitinec, skrak, nerv, sekira, Lao Ce, Ind, vrata, orden.

UGANKARSKI SLOVARČEK

ASMODEJ — po židovskem nauku, poglavar vseh demonov,

CORELLI — italijanski skladatelj in dirigent (Arcangelo, 1653—1713),

IATRIKA — zdravilna veščina,

LIE — norveški politik, prvi sekretar OZN (Trygve),

VASAS — nogometno moštvo iz Budimpešte

Kaj bomo gledali v kinu

KINO RADIO

5. avgusta, hongkon. barv. komedija, POGODBA, ob 18. in 20. uri, ob 22. uri premiera amer. barv. erot. kriminalke VZTRAJNO ZAPELJEVANJE.

6. avgusta, danska barv. erot. komedija, MORNARJI V POSTELJI, ob 18. in 20. uri.

7. avgusta, amer. barv. erot. komedija, EDINI MOŠKI NA SVETU, ob 18. in 20. uri.

8. avgusta, amer. barv. erot. kriminalka, VZTRAJNO ZAPELJEVANJE, ob 18. in 20. uri.

9. avgusta, amer. barv. erot. kriminalka, VZTRAJNO ZAPELJEVANJE, ob 18. in 20. uri.

10. avgusta, hongkon. barv. kung fu film, PREKRIZANE PESTI, ob 18. in 20. uri.

11. avgusta, ZAPRTO!

KINO PLAVŽ

5. avgusta, amer. barv. erot. komedija, EDINI MOŠKI NA SVETU, ob 18. in 20. uri.

6. avgusta, amer. barv. erot. komedija, EDINI MOŠKI NA SVETU, ob 18. in 20. uri.

7. avgusta, hongkon. barv. kung fu film, PREKRIZANE PESTI, ob 18. in 20. uri.

8. avgusta, hongkon. barv. kung fu film, ZMAJEV PEKLENSKI OBRAČUN, ob 18. in 20. uri.

9. avgusta, hongkon. barv. kung fu film, ZMAJEV PEKLENSKI OBRAČUN, ob 18. in 20. uri.

10. avgusta, ZAPRTO!

11. avgusta, šved. barv. erot. komedija, LJUBEZENSKI TRIKOTNIK, ob 18. in 20. uri.

KINO DOVJE

4. avgusta, ital. barv. erot. komedija, CHARLIE IN WANDY — KAKO IZGUBITI NEDOLŽNOST ob 20. uri.

7. avgusta, amer. barv. erot. komedija, VZTRAJNO ZAPELJEVANJE, ob 20. uri.

11. avgusta, hongkon. barv. kung fu film, PREKRIZANE PESTI, ob 20. uri.

RAZSTAVNI SALON DOLIK JESENICE

V dneh od 30. julija do 17. avgusta je odprta skupinska razstava likovnih del slikarjev združenih v RELIK Trbovlje in DOLIK Jesenice.

Razstava je odprta vsak dan, razen nedelj in praznikov ter sobote popoldan, od 10. do 12. ure in od 17. ure do 19.30.

PRAZNOVANJE V KS PODMEŽAKLA

Samoupravni organi in družbenopolitične organizacije v krajevni skupnosti Podmežakla

VABIJO

krajane Podmežakle in iz ostalih krajevnih skupnosti, da se v čim večjem številu udeležijo prireditve organiziranih v počastitev krajevnega praznika krajevnega skupnosti Podmežakla — 10. avgust.

Sreda, 10. avgusta

— ob 18. uri slavnostna seja samoupravnih in družbenopolitičnih organov krajevnega skupnosti Podmežakla (v sejni sobi KS Podmežakla);

— ob 19. uri (po končani slavnostni seji) spominska slovesnost s kulturnim programom (v spominskem parku Podmežakla);

Petek, 12. avgusta

— ob 16.30 turnir v malem nogometu (v športnem parku Podmežakla);

— ob 16.30 tekmovanje v streljanju z zračno puško (na strelišču heroja Verdnika);

Sobota, 13. avgusta

— ob 7. uri tradicionalni pohod na Zakope (zbor na strelišču);

— ob 9. uri odhod avtobusa na Zakope — za starejše občane (zbor pred poslopjem krajevnega skupnosti Podmežakla);

— ob 10. uri spominska slovesnost na Zakopih (ob spominskem obeležju)

KNJIGA O BOLNICI FRANJA

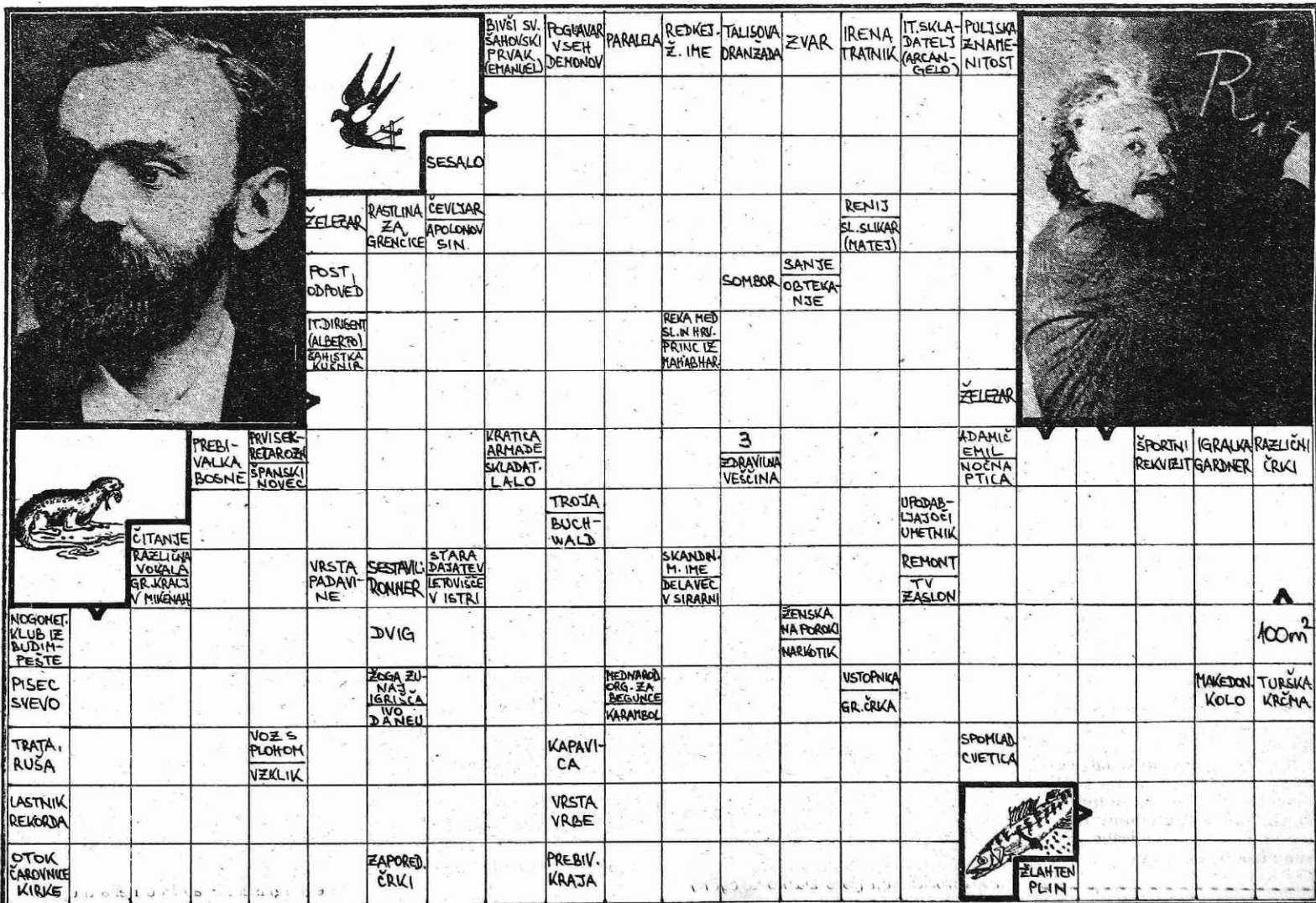
Ob 40-letnici ustanovitve bolnice Franje je bila izdana obsežna knjiga.

Poleg glavnih avtorjev dr. Viktorja Volčjaka in dr. Franje Bojc-Bidovec je sestavke prispevalo še 30 avtorjev.

Na 416 straneh so poleg izvirnega dokumentarnega gradiva objavljene tudi številne fotografije in zemljevidi.

Cena knjige je 600 dinarjev.

Knjiga je primerna za razne obdaritve. Kupite, oziroma naročite jo lahko pri občinskem odboru ZZB NOV Jesenice, Titova 86.

PODPORA DOLGOROČNIM USMERITVAM

V petek, 29. julija, so se sestali predstavniki Skupščine občine Jesenice in družbenopolitičnih organizacij občine, skupaj s predstavniki HK Jesenice. Tema je bila seveda hokej, še zlasti problematika te igre na Jesenicah, s poudarkom, da se sezona 1983-84 nitro bliža. Sestanek pa je imel še dodatni, večji pomen za nadaljnji razvoj hokeja na železarskih Jesenicah. Treba je bilo razčistiti osnovno dilemo sedanjega trenutka; sprejeti povsem novo, zelo strokovno izdelano in dolgoročno usmeritev razvoja te športne panoge, kot jo ponuja novi upravni odbor HK Jesenice, ali pa se dogovoriti za životarjenje v sivini poprečnosti.

In prav prvo usmeritev so navzoči ovrednotili kot edino možno pot v prihodnje. Ta pot bo seveda potrebovala čas, nekaj let, da bi ujeli stik z evropskim hokejem, vendar pa je to edino smotno. Resnično je bilo lepo slišati, kar že dolgo let nismo, namreč da je kakovosti potrebno podrediti vse, tudi naslov državnega prvaka, kajti s staro prakso je potrebno enkrat za vselej prekiniti. Kratkoročni cilji so v zadnjem času prinesli več slabega kot dobrega. Izdelani načrti razvoja (skrbno ga je pripravil Franc Smolej) pa zahtevata predvsem strokovnost, disciplino, predanost in delavnost vseh, od trenerjev prek funkcionarjev do igralcev različnih starostnih kategorij.

Kot že rečeno, so navzoči predstavniki družbenopolitične skupnosti podprli prizadevanja novega upravnega odbora, seveda pa so ob tem zahtevali skrajno racionalizacijo trošenja družbenih sredstev, kajti smo v času, ko je to nujno potrebno.

Ob tem se je pojavila dodatna dilema: ali naj moštvo Kranjske gore nastopa v prvi zvezni ligi ali pa ne? Predstavniki HK Jesenice so postregli s podatkom, da se bodo stroški iger in gostovanj Kranjske gore povečali za 12 odstotkov, če bo to moštvo igralo v prvi ligi, kot če bi ostalo v slovensko-hrvaški ligi. Vendar pa je ob tem le potrebno vedeti, če Kranjska gora ne bi igrala v prvi zvezni ligi, bi namesto nje vstopilo neko drugo moštvo iz Vojvodine ali celo Makedonije in bi se s tem tudi povečali stroški prvega moštva Jesenic. Zato je bil sklep, naj Kranjska gora kot moštvo, iz katerega prihajajo hokejisti za moštvo Jesenic, nastopa v prvi zvezni ligi, kajti čeprav bo potrebno nekaj več sredstev, je tako boljše in smotnejše za nadaljnji razvoj marsikaterega mladega hokejista.

JESENICE : RUDAR (TRBOVLJE) 0:1

V nedeljo, 31. julija so jeseniški nogometaši odigrali prijateljsko srečanje z nogometaši Rudarja iz pobratenih Trbovelj. Tekma je bila posvečena prazniku občine Jesenice, obenem pa prva preizkušnja za domačine pred tradicionalnim turnirjem »TREH MEJ«, ki se je začel v torek, 2. avgusta v Beljaku.

Jeseničani so igrali zelo dobro v prvem polčasu, ko so zamudili nekaj lepih priložnosti, enkrat pa zadeli tudi vratnico.

V drugem delu so zaradi večjih menjav pri domačih gostje prevzeli pobudo in dosegli zmagoviti zadetek.

Za Jesenice so nastopili: Ilić (Marič), Grgeč (Osmičević), Mlakar (Bakonič), Omanović M., Ignjatović (Džamastagič), Troha, Bešić (Panič), Lamberger, Zubanović, Omanović N., Kovac (Radič).

Z.

TENIS

TIŠLERJU POKAL SOB JESENICE

V počastitev občinskega praznika jeseniške občine je bil v nedeljo, 31. julija na teniškem igrišču v Podmežakli že peti turnir v okviru tekmovalnih za pokal mesta Jesenice. Do konca sezone jih bo še pet in še dodatni, zaključni, na katerem se bodo pomerili štirje najboljši, ki bodo v desetih turnirjih zbrali največ točk. Zadnji, peti turnir, je potekal pod pokroviteljstvom SOB Jesenice, ki je zmagovalcu darovala pokal.

Nastopilo je osemnajst igralcev, kar je največ do sedaj. V finalnem obračunu je Tišler premagal Zupana z 2:0, v nizih 6:1 in 7:5, za tretje mesto pa je Dragojevič premagal Langusa z 9:3. Tako je Tišlerju zaslužen pripadel pokal SOB Jesenice, drugi je bil Zupan, tretji Dragojevič, četrta pa Langus.

Po petih turnirjih, po posebnem točkovnem sistemu, vodi Jakšič, ki je zbral 74 točk, drugi je Dragojevič z 68 točkami, tretji pa Svetina, ki jih je zbral 49. Sledijo 4.-5. Tišler in Zupan s po 45, 6. Kambič 38, 7. Valter 28, 8. Gaser 25, 9. B. Kežar 17, 10. Korbar 15, 11. Hladnik 14, 12.-13. Hafner in Langus s po 12, 14. Miro Mišič 10, 15.-16. Mitja Mišič in Rizvanović po 8, 17.-49. Jemec, F. Kežar in Kamšek po 2, ter Pleš 1 točka.

Sesli turnir za pokal mesta Jesenic bo na sporedu v nedeljo, 7. avgusta s pričetkom ob 7.30, ko bodo sprejemali prijave in izvedli zbiranje.

Precej časa so se zadržali tudi pri novi organiziranosti hokejske šole, ki je bila v zadnjih letih zelo zanemarljiva. S prihodom Viktorja Tišlerja je se marsikaj spremenilo na bolje in v nekaj naslednjih sezonah lahko pričakujemo že prve vidne rezultate.

Rekli smo, da so predstavniki SOB Jesenice in družbenopolitičnih organizacij v celoti podprli novo usmeritev, vendar pa je bilo ob tem izrečenih več nasvetov, denimo: racionalno bo potrebno trošiti družbena sredstva, živeti v okviru možnosti, ki so na voljo, dalje: znotraj delovne skupnosti v okviru športnega društva Jesenice bo treba urediti vse potrebno, da skupnost zaživi delovno in kot zahtevajo predpisi. Seveda pa ni manjkalo tudi ugotovitev, da bi morale hokeju pomagati tudi druge delovne organizacije in ne le Železarna. Kar zadeva začetka letošnje sezone, je potrebno čimprej odpraviti nekatere probleme v dvorani Podmežakla, kajti sezona (led naj bi bil v Podmežakli že 14. avgusta) se hitro bliža.

In še nekaj ne pozabimo. Predsednik izvršnega sveta SOB Jesenice Srečko Mlinarič je dal pobudo, naj bi do podobnih sestankov

prihajalo večkrat na leto, kajti hokej je na Jesenicah več kot zgolj športna igra, nakopičene probleme pa bo moč na ta način lažje reševati.

D. D.

THALER DRUGIČ DRŽAVNI PRVAK

Na 28. državnem prvenstvu v jadrlnem letenju, ki je bilo v Slavovskem brodu, je Miha Thaler osvojil svoj drugi naslov državnega prvaka. Prvič je bil prvak leta 1974, ko je bilo prvenstvo v Celju. Nato nekaj let ni sodeloval na prvenstvih zaradi delovnih obveznosti, v zadnjih treh letih pa spet prihaja v formo, kar dokazuje osvojitve prvenstva. Zanj je to izredno pomembno, ker si je s precejšnjo razliko v točkah priboril tudi mesto v državni reprezentanci, ki bo nastopila prihodnje leto na evropskem prvenstvu za letala klubskega razreda, kot vse kaže, pa bo to prvenstvo na letališču v Lescah v mesecu maju, ko je nad Slovenijo najugodnejše vreme za jadrno letenje.

Veliko priložnost je na tem državnem prvenstvu zapravil Ivo Simenc, ki je bil šele osmi. Kot lanske in letošnji republiški prvak ter bivši prvak bi moral leteti veliko bolj taktično. Hotel pa je nekoliko preveč in že prvi dan tekmovalja zaigral svoje možnosti za osvojitve naslova. Med 46 tekmovalci jih je kar 25 priletelo do cilja, Simencu pa je zmanjkalo kakih sto metrov višine, da bi preletel ciljno linijo in se uvrstil med vodilne že prvi dan. Pristal je samo tri kilometre pred ciljem in tako zapravil najmanj 400 točk. Kasneje je letel nekoliko bolj zbrano in se počasi približal proti vrhu. V peti disciplini, ko je prevzel vodstvo Thaler, je bil Simenc že deseti z zaostankom 560 točk za Thalerjem. Leščana Pristavec in Čerin sta se do pete discipline držala med petnajsterico. V šesti disciplini pa je Pristavec naredil veliko napako in pristal je na 103. kilometru in s tem zdrknil na 20. mesto. Thaler in Simenc pa sta v tem dnevu spet dobro letela, tako da je Simenc napredoval na sedmo mesto, Thaler pa povečal vodstvo pred Zrenjanincem Francem na 260 točk.

Sedma disciplina (249,5 km) je bila predzadnja. Nihče ni priletel do cilja zaradi nevihte pred letališčem. Simenc je preletel največjo razdaljo in si tako priboril prvo posamično zmago. Pristal je 25 km pred ciljem, Thaler pa je bil za osem kilometrov

krajši in si pred zadnjo disciplino ustvaril solidno prednost 270 točk pred Celjanom Peperkom, Simenc pa je bil že četrta s samo 175 točkami zaostanka za tretjevršnim Francem. Bilo je na dlani, da mora Thaler prileteči v zadnji disciplini samo do cilja, da bo prvak. Zato zanj ni bilo pomembno nikakršno taktiziranje v dvobojih s Peperkom in Francem. Biti je moral samo sproščen in mirno leteti kot najbolje zna. Simenc pa je vedel, da mu je dosegljivo tretje ali celo drugo mesto, če bo letel hitro. Tako se je tudi zgodilo.

Med petnajstimi, ki so prileteli do cilja v dokaj težkih vremenskih pogojih, je bil tudi Thaler in povrh še z najboljšim časom ter tako postal drugi državni prvak. Simenc je bil premočno razočaran, da ni dosegel cilja na letališču. Njegovih sanj o kolajni in reprezentanci je bilo tako konec. Čeprav Thalerju ni bila potrebna zmaga v zadnji disciplini, ga je njegova zbranost in dobra taktika pripeljala celo do posamične zmage.

Zanimivo je, da so vse posamične zmage pobrali slovenski tekmovalci, zaradi česar so bili Vojvodinci, specialisti za ravninsko jadrnanje, kar nekoliko razočarano. Po dvakrat sta zmagala lanske državni prvaki Murskobočan Pfajfar in Ljubljaneč Stariha, po enkrat pa Celjana Lilija in Peperko ter Leščana Simenc in Thaler.

Med zanimivostmi lahko štejemo tudi to, da je od 25 letal DG-100-ELAN, kolikor jih je begunjski ELAN prodal na domačem trgu, tekmovalo v Slavovskem brodu kar 17, letal izdelanih v Vrhu, to so letala STANDARD CIRRUSS, pa je bilo samo še 20. Prav gotovo se bo že prihodnje leto nagnila tehtnica na stran Elanovih letal.

REZULTATI (46): 1. Miha Thaler (ALC Lesce) 7351 točk, 2. Ziva Franc (AK Zrenjanin) 6874, 3. Franc Peperko (AK Celje) 6737, 4. Miodrag Galotin (AK Novi Sad) 6593, 5. Marjan Medić (AK Ljubljana) 6495, 8. Ivo Simenc 6355, 23. Boštjan Pristavec 4958, 27. Tone Čerin 4402....

Leon Mesarič

Miha Thaler (levo) in Janez Stariha po vrnitvi z rekordnega leta Mojstrana—Virovitica—Mojstrana, s čimer sta oba izpolnila pogoj za zlato značko s tremi diamanti (tekst in foto L. Mesarič)

MLADI JESENIŠKI PIVALCI V JULIJU NA DVEH TEKMOVANJH

V mesecu juliju so se mladi jeseniški plavalci udeležili »Lučkinega memorijala«, ki je bil v Trbovljah in republiškega prvenstva pionirjev »B« kategorije, ki je bilo v Radovljici. Žal o tem nismo mogli poročati prej, ker so bili uradni rezultati poslani z zamudno.

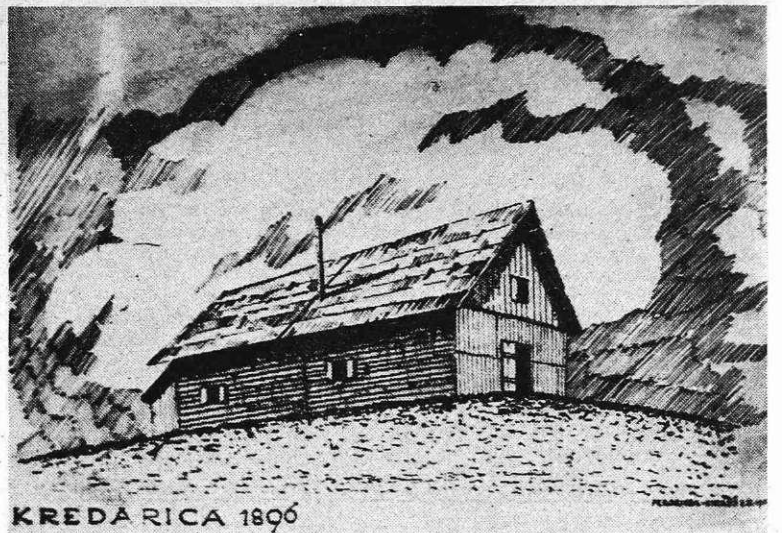
18. julija je bilo v Trbovljah že tradicionalno tekmovanje za »Lučkin memorijal«, ki so se ga udeležili tudi najuspešnejši mladi plavalci z Jesenic. S tega tekmovalja bi omenili le uvrstitve naših tekmovalcev po posameznih disciplinah.

- 50 m hrbtno: Anže Novak, 54,04 (4. mesto);
- 100 m hrbtno: Boštjan Ilenič, 1:48,30 (65. mesto);
- 50 m prsno: Jure Žvan, 1:00,02 (5. mesto);
- 50 m prsno: Mojca Jazbec, 51,85 (11. mesto);
- 100 m prsno: Janez Jazbec, 1:47,27 (30. mesto);
- 50 m kravl: Anže Novak, 51,50 (6. mesto) in Jure Žvan, 1:05,58 (14. mesto).

- 50 m kravl: Mojca Jazbec, 50,28 (9. mesto);
- 100 m kravl: Janez Jazbec, 1:24,74 (69. mesto) in Boštjan Ilenič, 1:31,27 (84. mesto);
- 23. in 24. julija je v Radovljici na republiškem prvenstvu do 10. leta nastopilo več kot 150 pionirjev in pionirk iz 13 slovenskih klubov. Uvrstitve jeseniških plavalcev:
- 200 m kravl: Janez Jazbec, 3:11,04 (26. mesto);
- 100 m hrbtno: Mojca Jazbec, 2:00,51 (21. mesto) in Alenka Gasar, 2:13,20 (23. mesto);
- 100 m kravl: Janez Jazbec, 1:22,85 (15. mesto in 211 točk);
- 100 m prsno: Janez Jazbec, 1:45,40 (8. mesto in 212 točk);
- 100 m prsno: Mojca Jazbec, 1:59,77 (19. mesto in 202 točke);

Čeprav so v ekipnem tekmovalju zasedli zadnje, 13. mesto, je treba povedati, da je 625 točk, ki sta jih zbrala Mojca in Janez Jazbec, najboljši rezultat jeseniških plavalcev na tekmovaljih tega ranga v zadnjih letih.

Mc

TRIKRAT POVEČANI TRIGLAVSKI DOM, KREDARICA 2515 m

Med redkimi narodno zavednimi razumniki in prosvetitelji, ki so izšli iz slovenskega naroda je bila stalno prisotna velika želja in vsakdanja življenska potreba živeti svobodno visoko v planinskem svetu, kjer skalni vršaci prebadajo megle in oblake in se dotikajo samega neba. Pravi taki glasniki so bili pred več kot dvesto leti bohinjski kosezi, rudarji, tovarniki, lovci in pastirji, ki so vodili v gore na pobudo hromotnega barona Žiga Zoisa, lastnika bohinjskih fužin domače in tuje raziskovalce naših najvišjih gor Balthasarja Hacqueta, Valentina Staniča, brata Jakoba in Janeza Dežmana iz Radovljice in mnoge druge.

Bohinjci so prizigali prve zelene luči po gorah in še prav posebej v Triglavu. Luka Korošec, rudar iz Koprivnice, ta veliki Jurevec, je bil s svojimi prvi, ki je dal znak za nadaljnji razvoj planinstva pri nas. Prvi je pripeljal svoje na vrh premagane in ukročene gore, 25. avgusta leta 1778, to je pred 205 leti. Od tedaj dalje so naši ljudje nenehno potrjevali pripadnost alpskemu narodu.

Za temi prvimi pogumimi in neustrašnimi naskakovalci in osvajačji Triglava in drugih vrhov se je v več kot dvesto letih zvrstila še dolga vrsta drugih protagonistov našega ljudskega planinstva, plezalnega športa in alpinizma. Naš idrijski rojak, kustos ljubljanskega muzeja Henrik Freyer, je pred 122 leti odkril našo čudovito alpsko dolino Vrata in markiral strmo in nevarno pot za nadaljnji razvoj planinstva in turizma v Triglavu in v njegovih višavah.

Ko je po letu 1866 starosta slovenskih planincev in častni član slovenske planinske organizacije France Kadilnik začel z besedo in dejal: nakazovati potrebo po ustanovitvi slovenske planinske organizacije, so stvari dozele. Komaj 26 let pozneje, 23. julija 1892, so trije zanesenjaki, Piparji: Korenčan, Skof in Hauptmann z vrha Stola zaklicali slovenskim planincem: Vzdravimo se! Tuja roka zaznamuje in gradi po našem svetu planinska pota in postavlja planinske kočice in zavetišča! Komaj leto dni za tem bodrilnim pozivom treh Piparjev iz Ljubljane, so prav tam, 27. februarja, pred devetdesetimi leti ustanovili slovensko planinsko organizacijo SPD, katere prva velika in odgovorna naloga je bila izvrševati naloge in obveze redkih predhodnikov, naših prvih ljubiteljev in obiskovalcev gore, Luke Korošca, kustosa Freyerja, Franceta Kadilnika, Valentina Staniča, bratov Dežman in drugih, ki so »z uma svetlim mečem« v fizičnem delom sto in več let načrtovali razvoj in vzpon našega narodnega športa.

Dolgoletna predana skrb in velika želja po ustanovitvi samostojne slovenske planinske organizacije je naletela na brezmejno razumevanje in komaj 225 naših prvih planincev je z velikim odobravanjem in navdušenjem pozdravilo ustanavljanje posameznih planinskih društev v Kamniku, Mozirju, Gorenjem gradu in drugod.

Že v naslednjem letu, leta 1894, so pa slovenski planinci slovesno odprli prve slovenske planinske postojanke na planini Lisec (1349 m) pod Črno prstjo in Molički planini nad Robanovim kotom pod Ojstrico. Led je bil prebit in tako imenovane slovenske sklobovalne kočice so rastle lepše, večje in višje na vseh koncih našega planinskega sveta. Ko pa se je Jakob Aljaž leta 1889,

pred 94. leti priselil na Dovje in je postal triglavski župnik, so tudi v Triglavu, v močnem žaru zablesteli nove zarije.

Za pet (5) goldinarjev je Jakob Aljaž kupil od dovške občine 9. septembra leta 1895 več oralov sveta na Kredarici v višini 2515 m, kjer se je odločil postaviti malo kočico, lese-njačo. Ta trden sklep in odločitev je Aljaž uresničil 7. avgusta leta 1895, ko so na vrhu Triglava otvarjali Aljažev stolp. Aljaž je v istem času gradil tudi Staničovo zavetišče tik pod vrhom Triglava, kjer je bilo v hudi uri prostora za dvajset skromnih ljudi, in prvo Aljažovo kočico v dolini Vrat pod močeno severno steno Triglava, ki je tretja največja stena v vzhodnih Alpah. Prva Aljaževa kočica v Vratih je bila slovesno odprta 9. julija pred 87. leti. Ti uspehi so Aljaža opogumili, da je začel graditi tudi na Kredarici, kjer so novo Kredarico slovesno izročili namenu 10. avgusta 1896. To je bila vsekakor velika in pomembna delovna zmaga in slava, katerega se je udeležilo prek sto ljubiteljev in obiskovalcev Triglava. Aljaž in njegovi so tedaj zgradili tudi prvo, sicer primitivno, konopleno žičnico iz gorenje Krme, kjer so kuhali apno in sekali macesne za kočice vseh koč.

Obisk triglavskih višav in samega Triglava se je večal in množil iz leta v leto. Kredarica ni mogla prenesti vseh številnih pohodnikov. Skrb Aljaža je postajala iz leta v leto večja. Planinsko društvo Ljubljana — matica, se je leta 1908 moralo odločiti na osnovi pritiskov in prošnji številnih gornikov, Kredarico povečati. Otvoritev nove Kredarice, sedaj imenovanega Triglavskega doma, je bila 8. septembra 1909, ob udeležbi številnih domačinov in tujih gostov. Mala, stara lesenjača iz leta 1896 je dobila prizidek proti severu z novo kuhinjo, jedilnico, straniščem in z desetimi sobami. Prve večje povečave se je udeležilo prek 150 ljudi, sto od teh se je povzpelo tudi na vrh Triglava.

Triglavski dom, Kredarica je nujno potreboval drugo povečavo.

Po NOB so bili ustvarjeni novi, boljši pogoji za množičen razvoj ljudskega, rekreativnega planinstva in vzpon vrhunškega plezalnega športa in ekstremnega alpinizma. Slovesno so odprli novo, povečano in modernizirano Kredarico 8. avgusta leta 1954, ob udeležbi prek 400 planincev. Triglavski dom je dobil popolnoma drugo, močnejšo podobo. V povečani Kredarici je lahko udobno prenočevalo prek 200 skromnih gornikov in po potrebi tudi več!

Triglavski dom, Kredarica bo tretjič povečan, posodobljen in moderniziran letos v jubilejnem letu, devetdeset letnic kar organiziranega planinstva. Za letošnji dan planincev, v nedeljo 11. septembra 1983 bodo povečan dom izročili namenu. To bo vsekakor velika in pomembna zmaga številnih delovnih kolektivov in gospodarskih organizacij, številnih ljudi in gornikov. To ne bo samo velik praznik PD Ljubljana — matica, temveč tudi slava vseh slovenskih in jugoslovanskih ljubiteljev in obiskovalcev Triglava in sploh naših edinstvenih lepih in močnih gor. To bo nemalimogo bogato vezilo k jubilejnemu letu našega množičnega, rekreativnega planinstva, ki šteje sedaj že mnogo prek 110.000 aktivnih članov.

Uroš

TEKMOVANJE ZA POKAL MESTA JESENICE

V nedeljo, 31. julija, je v okviru prireditev v počastitev občinskega praznika, v kopališču Ukova potekalo že 13. tradicionalno tekmovalje v plavanju za pokal mesta Jesenic, na katerem so poleg domačih sodelovali še mladi plavalci iz Radovljice, Triglava iz Kranja in Rudarja iz Trbovelj.

REZULTATI: 100 m PRSNO ST. PIONIRJI: 1. D. Podlipnik — 1:31,6, 2. B. Sekanovič — oba Rad., 3. M. Vovk, 4. A. Žvan — oba Jesenice.

100 m PRSNO ST. PIONIRKE: 1. S. Melink — 1:40,1, 2. A. Šafranič — obe Rad.

100 m PRSNO ML. PIONIRJI: 1. A. I. U. Pogačnik — Jes., 1:44,9, 2. P. Markelj — Rad., 3. B. Ilenič — Jes.

100 m PRSNO ML. PIONIRKE: 1. A. I. A. Praprotnik — Rad., 1:34,9, 2. P. Novak — Trb., 3. S. Dvoršak — Rad., 5. E. Verovšek, 8. B. Lakota, 9. P. Ropret — vse Jesenice.

50 m PRSNO ML. PIONIRJI: 1. S. Rus — Kr., 0:47,4, 2. J. Jazbec — Jes., 3. A. Smrekar — Rad., 14. P. Junež, 16. A. Novak, 17. B. Pogačnik — vsi Jesenice.

50 m PRSNO ML. PIONIRKE: 1. P. Bole — Rad., 0:49,7, 2. K. Zadravec — Rad., 3. M. Udovič — Trb., 5. M. Jazbec, 8. M. Rozman, 9. M. Pirija, 12. J. Simić, 15. P. Malenšek — vse Jesenice.

REKREACIJSKO PLAVANJE

Vsak ponedeljek in četrtek od 20. ure do 21.30 je v kopališču Ukova v organizaciji PK Jesenice REKREACIJSKO PLAVANJE za odrasle.

MC